

poprzedni nr M:197

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek

87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 1.
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl

Pawłowski Franciszek

85-635 Bydgoszcz

Włocławek

51 "Roch"

MZPL

Pawłowski Franciszek

ps. "Gleba"

M-197 / 806 Pom. 1

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Pawłowski Franciszek

TM-1941806 Som

Wrocławek S.ł. Poch^u-
K & J.ł

- I./1. Relacja k. 4 s. 1-4
- I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 24 s. 1-24
- I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora k. 2 s. 1-3
- II. Materiały uzupełniające relację k. 7 s. 1-10
- III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora k. 2 s. 1-3
- III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. — 1945
- III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —
- III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 k. 5 s. 1-5
- III./5. Inne ..
- IV. Korespondencja
- 1). Fr. Pawłowski k. 20 s. 1-20
-
-
- V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 10
- VI. Fotografie dwa ilonografii

11. Delacja - Pawłowski Franciszek:

1. Kartka z pamiętnika - „Jak sziugł
kryzjer z Warszawy, mpis, kop. br. ob. k. 45.1-4

Jak zginął frysjer z Warszawy ?

Z Cewicimla ewakuowano mnie 19.IX.1944 roku pociągami do Mauthausen Tam pracowałem w kamieniołomie. Po schodach kamiennych 186 stopni 5-kami chodziliśmy w dół i pod górę do obozu nosząc na ramionach kamienie wielkości około 20 kg. Mniejszego nie można było wziąć. Po bokach schodów na dole i u góry stali SS-mi z kijami i psami. Kto niósł mniejszy kamień lub jakąś twarz im się nie podobła wrzucił z drogi i by wziął kamień większy, a tym większym rzadko już kto wchodził do góry. Każdy z takich delikwentów oberwał przy tym wiele razy, sadzonych kijami, a czasem i pies spróbował jego brudnego cielska. Lepiej więc było trzymać się rygoru i nasępcać się ustalonymi ry.

W czasie dnia obracaliśmy w tym kierunku kilkakrotnie. Ze schodów szło się jeszcze dość daleko drogą kamienną serpentyną do góry do lagru. Na dłuższą metę nie wytrzymałby człowiek w tej kamiennąj mące i w tym piekle. Pewnego dnia uwolniono nas na plac spalowy i szukano ślusarzy, tekarzy, monterów samochodowych itp. podobnych rzemieślników. Zgłosiło się wielu samych wyborowych fachowców. Ja również zgłosiłem się jako monter samochodowy. Wywieźli nas Niemcy poza obóz - do pracy na komendę zewnętrzna do Wiednia . . . Umieszczono nas na przedmieściu Wiednia w XI becyрку - w obozie podobnego do Mauthausenowskiego, za drutami kolczastymi, naładowanymi prądem elektrycznym, obstawionymi SS-żołnierzami, z komendantem na czele, z rygorami karcetowskimi. Postawiono nas do pracy w fabryce swanej "DAUER-WERKE". - Chodziliśmy tam na nocną zmianę. W dzień pracowaliśmy cywile. Mnie przydzielono do pomocy Jugosłowianina, który już od roku tam pracował - jako więzień-lagrowiec. Pracę miał opanowaną. Montowaliśmy koła napędowe do samochodu pancernego na gąsienicach.

Pracowałem tam do końca marca 1945 r. W drugim dniu Świąt Wielkanocnych nastąpiła ewakuacja obozu. Armia Radziecka zbliżała się do miasta i wojska niemieckie cofały się wszystkimi drogami - tarasując je. Przed wymarszem z obozu zapowiedziano nam, że kto chory lub nie chce się na siłach może zostać w obozie. Ci co zostaną będą oddani pod opiekę władz administracyjnych. Między nami powstała szeroka dyskusja. "Kto nie wierzył zbirom hitlerowskim. Jeszcze

przed paroma dniami mówiono nam z grozą i pewnością siebie, że nikt z obozu żywy nie ujdzie. Rok 1918-ty nie powtórzy się. My sami zdawaliśmy sobie doskonale sprawę z tego, że ludzie zaaklimatyzowani do obozów koncentracyjnych skazani są z góry na śmierć Uratować nas może tylko przypadek, gwałtowne uderzenie sił wyzwolenczych. Uciekające hordy zbirów nie będą miały czasu na wykonanie swoich ofiar. W lesie wszystko do likwidacji nas było przygotowane.

Ja w obozie w Wiedniu sprzyjałam się przede wszystkim z ludźmi młodymi: był tam Zbyszek, Bolek, Jurek, Mieczu, Stefan, których już nazwisk nie pamiętam, a prócz tego z ludźmi poważniejszymi jak Józef Kliński - adwokat z Warszawy, Andrzejek Kuźniowski, dziennikarz, literat. Często gwarzyliśmy sobie w wolnych chwilach od pracy o tym jak ma wyglądać przyszłość Polaka, jak winny układać się stosunki międzyludzkie itd. Były to pogadanki poważne, natury problemowej. Czasem tylko Szaszek Dziadus przywoływał do porządku, nazywając nas niepeprawnymi marzycielami fantazjami itp. - Odkrywając się do nas: powiedzcie mi jak uciec z obozu, jak zdobyć trochę "żeru", żeby przeżyć. Na życie trzeba realnie patrzeć, przetrwać, zachować swoje siły - to jest najważniejsze. Wszystko inne będzie bez znaczenia, gdy nas braknie. Nawet nie będzie kto miał naszych iluzji przekonać potężnym.

W pewnym okresie Niemcy zrobili Niemcy zrobili Staszka kapel. Poznali się na nim. Funkcję swoją spełniał znakomicie, chodził tylko i węszył, gdzie zdobyć łyżkę jedzenia, kawałek chleba, jak robić, żeby nie nie robić, ostrzegając kolegów, żeby przy robocie szanowali się. Robota nie sąjąc nie uciekniesz, siły natomiast mogą się skończyć. Dużą mieliśmy z niego pomoc - choć spóźnioną. Tam w Wiedniu sprzyjał mi się z nami fryzjer z Warszawy. Był to mężczyzna rostry, sgrabny, w wieku około 30-35 lat - żonaty, miał 2 lub 3 dzieci. Do obozu koncentracyjnego dostał się z lagru jeńców wojennych. Niemcy jeńców wojennych przepisywali na robotników cywilnych. Nasz fryzjer, będąc Go tak nazywał, gdyż nie pamiętam nazwiska ani imienia /Stefan lub Mieczu/- postawił się - przeciwstawił się według konwencji międzynarodowej jeńcy wojenni winni być przytrzymywani w lagrach jenieckich i siłą nie zmuszeni do pracy. Nasz kolega oświadczył im, że nie będzie pracował na desbrojenie się armii niemieckiej i na przedkaniu się wojny, nie będzie występował przeciw Polsce i innym narodom podbitym przez hitlerowców, pracując jako robotnik fizyczny. Został aresztowany przez Gestapo i po pewnym czasie przesłany do obozu koncentracyjnego w Mauthausen.-

Był to wspaniały człowiek, Polak, patriota, jak mało, Warszawianko-
 chał swoje miasto i dobry mąż i ojciec. Swoją zawód bardzo lubił.
 Człowieka takiego rzadko można znaleźć: zgodny, pogodny, unikał
 kłótni, uszuźny i poważny. O Warszawie znał wszystkie piosenki,
 bajki i legendy, znał na pamięć wprost drobniogowo całą jej histo-
 rię, znał każdą ulicę i każdy plac. Wszyscy Go bardzo lubiliśmy. On
 zaś sam prosząc nas, by pozwolono mu przebyć z nami. Wy jesteście
 inni. Nie kłóćcie się, pomagacie sobie, interesujecie się b. poważ-
 nymi zagadnieniami. Ja lubię słuchać jak wy dyskutowacie, mówię tak
 przez skromność, sam podejmuje dyskusje. Przed wymarszem ewakua-
 cyjnym bardzo zastanawiał się nad tym, czy on będzie mógł iść dalej
 do Mauthausen, z drugiej strony bał się zostać w obozie. W tym wy-
 padku trudno było radzić. Idąc każdy liczył na przedłużanie tej
 ostatniej decydującej chwili, na ucieczkę lub zawieruszenie się w
 tym bałaganie jaki wytwarzał się. Wyaliśmy. W czasie marszu oznaj-
 miono nam, że kto nie będzie mógł iść zostawia Go na drodze w ad-
 ministracji cywilnej. Na drogę wydano nam 3 - 4 kg. chleba i koc i
 tak popędzono nas w stronę Mauthausen pieszo. Szło nas około 5000
 ludzi, grupami liczącymi około 1000 osób. Szliśmy drogami bocznymi,
 mniej wygodnymi. Na nas zapędzono nas na jakieś podwórka do zagro-
 dy lub robiono nam postój noclegowisko na otwartym terenie, otacza-
 jąc nas w koło posterunkami szbirów hitlerowskich. Warunki postojów
 i marszów były straszne: bito nas, szczerzo psami, nie dawano jedzenia
 nie. Chleb przeznaczony na podróż niektórzy zjedli już przez 2 - 3
 dni. Z głodu ludzie jedli paczki kory, z drzew srywali kiełkujące m
 roślinki, lub zbierali jak kruki różne odpadki leżące na drodze i
 jedli. Siły opuszczały nas bardzo, wszawica, choroby i różne dolegli-
 wości oraz głód coraz więcej nam dokuczał. Ludzie padali, jak muchy.
 Codziennie rano na miejscu legowiska pozostawało kilka trupów, a
 co szli ledwie, że ledwie trzymali się na nogach. Byli tacy, co szło-
 szali się do "opiekunów", że już dalej iść nie mogą i proszą o so-
 stawienie ich u władz administracyjnych. SS-mani przyjmowali chętnie
 nie ich propozycje. Takie delikwenta odprowadzono do tyłu, orszak
 szedł dalej. Po pewnym czasie wrócili oprawcy. Ofiarę swoją uśmier-
 ciali na ubożu i zostawili tam leżącego w kałużej krwi. Później
 już nie krępowano się - takiego, który nie mógł - ich na miejscu
 strzelano. To też ludzie pędzeni śli dalej resztkami sił, śli śli..
 i padali na siebie jeden po drugim.

Pewnego razu sabrzyaliśmy się na drodze, żeby trochę odpocząć, każdy padł zaraz na ziemię gdzie stał. Tak upadł i fryzjer z Warszawy. Padła komenda powstania i marszu dalej. Trudno było złwignąć się i stanąć na nogach, nie było siły. Nie daleko mnie leżał fryzjer. Dobiegł do niego SS-man, raz i drugi kopną go, karabinem przy nim potrzęsając. Ten zaś nie mógł już nawet mówić, siły opuszczaly go w każdej minucie. Próbował coś tłumaczyć, usta drgały, otwierały się, ale głosu nie było słychać. Oprawiający go SS-man nacierał coraz więcej, lufę karabinu kierował w stronę głowy leżącego, tej jednak resztkami sił ręką starał się jakoś odepchnąć ją. W pewnym momencie nacierający skooczył nogą na gardło leżącego ofiary. "Miecio czy "Stefan" próbował rękami uwolnić się z tego nacisku. Tego tylko czekał oprawca, natychmiastnie przyłożył lufę karabinu do czoła leżącego, pociągnął za cyngiel i strzelił, kula padła, wbiła się w czoło leżącego trochę bokiem, zrobiła małą dziurkę, z tyłu zaś wyszła rozrywając całą głowę. Część męg mózgu wyszarpata i rosłała na podróżek. Myśmy poszli dalej, on został wraz ze wazy stkami marszeniami o powrocie do Ojczyzny do Warszawy na

Krew i szoki Jego gdzieś tam prawdopodobnie wchłonęła ziemia austrijska. Nie dała mu było spocząć na ziemi ojczystej, w ziemi, którą ukochał i za którą zginął.-

I/2 Dokumenty dotyczące relatora Pawłowskiego Franciszka

1. Świadczenie o pobycie Pawłowskiego Franciszka w okresie
koncentracyjnym Mauthausen - Gusen, Linz, 18.06.1945,
oryg. k. 1 s. 1
2. Książeczka wojskowa Pawłowskiego Franciszka [nr 0302517/ J,
Bydgoszcz, 22.12.1949, oryg. ⁴²¹⁵ k. 1 s. 2
3. Świadczenie zamieszkania Pawłowskiego Franciszka,
Bydgoszcz, 10.05.1950, oryg. k. 1 s. 3
4. Wyciąg aktu urodzenia Pawłowskiego Franciszka, Kowal,
11.08.1953, oryg. k. 1 s. 4
5. Legitymacja [nr 928] odroczenia Kłosa Odenale
ZNP Pawłowskiego Franciszka, Warszawa, 22.08.1958,
oryg. k. 1 s. 5
6. Kwestionariusz dla zespołu byłych więźniów obozów
koncentracyjnych, którzy wykonywali pracę przymusową
w zakładach - J.G. Farben w rejonie Oświęcimia,
Bydgoszcz, 5.08.1963, msp, oryg. k. 3 s. 6-8
7. Kompletnie odpowiedzi Pawłowskiego Franciszka
na pyta. nr w/w 17, 19, 21, 23, 27, 31 w/w kwestionariusza,
msp. (kopia) k. 4 s. 9-10
8. Tłumaczenie zaświadczenia dot. Pawłowskiego Fran-
ciszka, Bydgoszcz, 1.08.1963, msp. (kopia) k. 1 s. 11
9. Tłumaczenie zaświadczenia Kuratora Nauczycielstwa
Polskiego dot. Pawłowskiego Franciszka, Bydgoszcz
1.08.1963r., msp. (kopia) k. 1 s. 12
10. Tłumaczenie zaświadczenia świadków M. Skowronskiego
i M. Maciejewskiego, Bydgoszcz, 1.08.1963, msp. (kopia) k. 1 s. 13

11. Zaświadczenie X.O. XPOWID-u dotyczące pobytu F. Pawłowskiego w więzieniach i dozorach koncentracyjnych, Bydgoszcz, b.d., msp. (kopia) k. 1 s. 14
12. Zaświadczenie XPOWID-u dot. F. Pawłowskiego, Bydgoszcz, b.d., msp. (kopia) k. 1 s. 15
13. Legitymacja służbowa [nr 463] F. Pawłowskiego, Bydgoszcz, 9.12.1966, oryg. k. 1 s. 16
14. Oświadczenie świadka W. Makowskiego, Bydgoszcz, 25.11.1969, msp. (kopia) k. 1 s. 17
15. Legitymacja [nr 599] reucisty F. Pawłowskiego, Bydgoszcz, 9.01.1971, oryg. k. 1 s. 18
16. Zaświadczenie Kated. Historii Ruchu Ludowego XSL, Warszawa, 1.12.1972, msp. (oryg.) + odpis msp. k. 2 s. 19-20
17. Oświadczenie świadka P. Reinke, Bydgoszcz, 5.06.1973, msp. (kopia) k. 1 s. 21
18. Informacja Państwowego Muzeum Oświęcim-Brzezinka dot. F. Pawłowskiego, Oświęcim, 13.07.1973, msp. (oryg.) k. 1 s. 22
19. Legitymacja [nr 0165943] XNP, Bydgoszcz, 6. XII 1974, oryg. k. 1 s. 23
20. Zaświadczenie Międzynarodowego Czerwonego Krzyża, Arosen, 18.05.1983, msp. (oryg.) k. 1 s. 24

Świadczenie o pobycie Pawłowskięgo
Franciszka w obozie koncentracyjnym
Mauthausen - Gusen od 9.02.1941.
do 5.05.1945., Linz, 18.6.1945.

Certificaten - Zaswiadczenie

Mr *Pawłowski Franciszek*
 Pan
 born on *25.9.1909* at *Wola Niekonowska*
 urodzony w *Goland-Polska*
 last residence *Smitowice, pow. Włocławek*
 ostatnio zamieszkały

was kept in captivity from *9.2.1941*
 był od *16685/30025*
 to *2.2.1945* in Nazi-German concentration camp and
 was liberated from the concentration camp of Mauthausen -
 Gusen.
 do *5.5.1945* W niemieckim obozie koncentracyjnym i został zwol-
 niony z obozu koncentracyjnego w Mauthausen - Gusen.

Administration
 of D.P. Camps

Signatures and stamps

 Camp Committee
 Camp commander
 Linz, am
 1944 AS

Provisional identification card for civilian internee of Mauthausen - Gusen.

Tymczasowy dowód osobisty dla byłych polskich więźniów politycznych
 z obozów koncentracyjnych Mauthausen - Gusen.

Current number *1125* Internee number *102144*
 Numer bieżący *Pawłowski* Nr więźnia
 Family name *Franciszek*
 Nazwisko
 Christian name
 Imię
 Born *25.9.1909* at *Wola Niekonowska*
 Urodzony w *pow. Włocławek*
 Nationality *polish - polish*
 Narodowość

Fingerprint:
 Odcisk palca

Signature:
 Podpis

F. Pawłowski

Książeczka wojskowa Pawłowskiego Franciszka,
nr 0302517/4215 wydane przez R.K.U.
Bydgoszcz-Miasto, 22 grudnia 1948r., zawiera
od 1 - 40 stron, oryg.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Seria B

0302517

KSIĄŻECZKA WOJSKOWA

K. Jankowski
(Nazwisko)

K. Jankowski
(Imię)

K. Jankowski
(Imię ojca)

Wydana przez: ol. 19. N. Bydgoszcz - M.
(Nazwa RKU lub Jednostki Wojsk.)

Przewodzący (Kier. Oddz.) Nr. 2
K. J. Bydgoszcz - Miasto

(Stanowisko i stopień wojskowy)

Bydgoszcz, dn. 22 grudnia 1940 r.

[Handwritten signature]
Własnoręczny podpis posiadacza książeczki

Pawłowski Franciszek z Krasnowa
Nazwisko, imię i imię ojca

[Handwritten signature]
Wiarogodność podpisu stwierdzam

Przestrzegaj przepisów i chroń książeczkę wojskową.

L. EWIDENCJA WOJSKOWA

1. Data urodzenia	25 września 1909
2. Kategoria wojskowa	brzoze
3. Rodzaj broni	karabin powrotny
4. Podof. szereg.	szeregowy
5. Nr. specjaln. wojskowej	45 121
6. Nazwa spec. wojskowej	Fasanze, Reszlarze, bibliotekarz
7. Funkcja wojskowa	pisarz
8. Stopień wojskowy	ot. starszelec

II. EWIDENCJA OGÓLNA

Miejsce urodzenia	Województwo	Łódzkie
	Powiat	Wielkopolski
	Gmina	
9.	Miejscowość	Wola Niekonowska
10.	Zawód	nauczyciel sek. in. <small>(robotnik, robotnik, rzemieślnik, sprzedawca itp.)</small>
11.	Specjalność w zawodzie	1939
12.	Narodowość	polska
13.	Język macierzysty	polski
14.	Znajomość języków obcych	

4

Piśmienny — analfabeta
(właściwie podkreślić)

Szkoła Powszechna

w

Ilość klas

Szkoły średnie 1934 - Matura

seminarium, Katedra w Sierpcu
i. i. N. i. K. Maron

Licea

Wykształcenie cywilne

15.

Uczelnie wyższe 1933 - 2 lata U.M.K.

Wydział Mat. i Fiz. Toruni
U.M.K. - Toruń - Wydział Biologii
i Nauk o Ziemi - Warszawa

Nr. 134 2 pluce 3.12.1952

Podpis

Handwritten signature

III. PRZEBIEG POBORU

Data poboru, przez którą R. K. U. i orzeczenie Komisji Lekarskiej:

V. 30 - Kom. Tob. P. K. U. W. Piotrowek

zgłosił się do poboru

Do jakiej Jednostki skierowany.

W. 1932 - 194 b. 559

R y s o p i s

Wzrost cm.	Obwód klatki piersi. cm.	Obwód głowy cm.	Maska gazowa			Wielkość obowia
			wielka	średn.	mala	

167

82

6

IV. PRZEBIEG SŁUŻBY WOJSKOWEJ

Data rozpoczęcia służby, jednostka wojskowa, zajmowane funkcje i data ukończenia służby.

III 327 - 9 Komp. Strzel. - strzelec

IV 327 - Kancelaria Ofic. Materiał. - pisarz

IV 327 - mianowany st. strzelec-pisarz

19.7.39 - powołany do rezerwy

24.5.39 - L. 10000: 144 p.

9 Komp. Strzel. - st. strzelec

24.8.39 - mianowany m. m. m. m. m.

24.8.39 - m. m. m. z m. m. m.

powrót do kraju

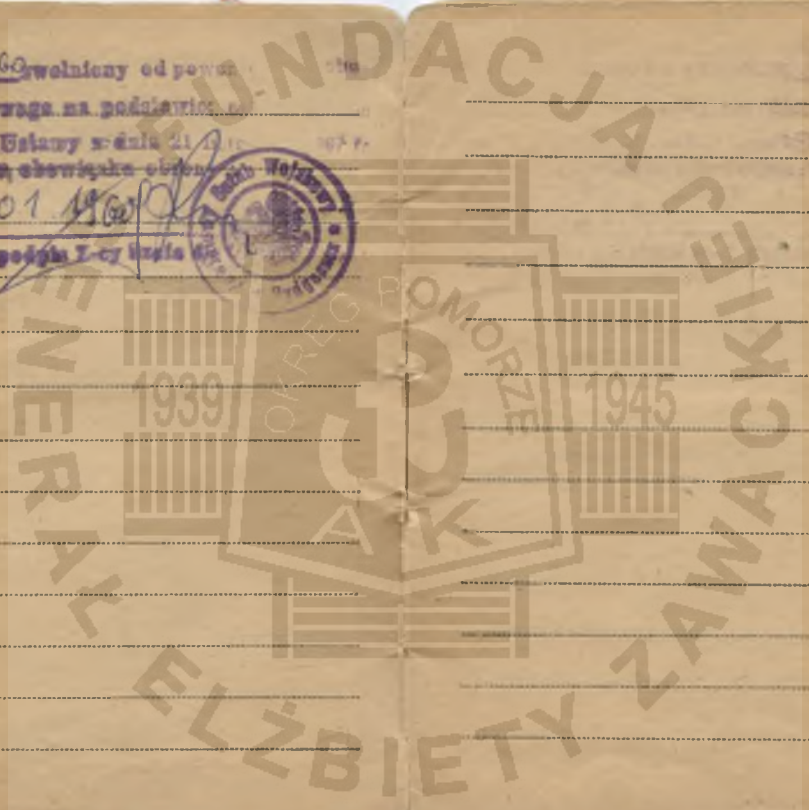
10.22.39

M. Obr. Nr. 1000

7.31.48

7

17. 1966 wolności od powo
Wojku wojskowego na podstawie
ust. _____ Ustawy z dnia 21. 1966
o powszechnym obowiązku obrony
nr. 101/1966
Podpis I-cy licza

VII. BADANIA LEKARSKIE

Data 22 / grudnia 1942 r.
zgłosił się na Wojsk. Kom. Rej. Nr. 2
R. K. U. Bydgoszcz-Miasto i został
uznany za żołnierza do służby
niepełnowojennej / 553 000

IX. NOTATKI O PRZYJĘCIU
I SKREŚLENIU Z EWIDENCJI

Przyjęcie	Skreślenie
Dnia 22 IV 1948 r.	
R. K. U. Bydgoszcz - Miasto	
 (podpis)	

Przyjęcie	Skreślenie
-----------	------------

Przyjęcie	Skreślenie
-----------	------------

Przyjęcie	Skreślenie
-----------	------------

Poswiadczenie kamieńkama Pawłowickiego
Franciszka wydane przez Biuro Ewidencji
Ludności Zarządu Miejskiego w Bydgoszczy,
10.5.1950., onyf.

Zarząd Miejski w Bydgoszczy
Biuro Ewidencji Ludności
Nr ks. kontr. ruchu ludn. 715V

Poświadczenie zamieszkania

(ważne w ciągu 2 miesięcy od daty wystawienia)

Wzór nr 16
Jako dowód tożsamości nie służy!
Wydaje się na podstawie § 10 rozp. Min. Spr.
Wewn. z dn. 23 maja 1934 o meld. i księg. ludn.
(Dz. Ust. P. Nr 54, poz. 89) w celu przyjęcia
obywatelstwa

Zaświadczam się niniejszym, że
Nazwisko Gawroński Imiona Franciszek
Imiona rodziców (nazwisko panięńskie matki) Kasimierz i Wiktoria rd. Spychalska
Data urodzenia 25. 9. 1909 Miejsce urodzenia Wola Kalębska p. Włocławek
Zawód nauczyciel Stan cywilny ronaty
Dowód osobisty (nazwa dowodu, nr, data i urząd, który dowód wystawił)

Przynależność państwowa Polska niepodległa
zamieszkuje - ~~niezamieszkuje~~ w Bydgoszczy przy ulicy Sienkiewicza 24 m. 8.
od dnia 1. 4. 1946 do dnia nieograniczone

Poprzednie miejsce zamieszkania Włocławek p. Włocławek
Następne miejsce zamieszkania

Wyszczególnienie osób:

Nazwisko i imiona	Zamieszkuje w charakterze (o) ar. gl. członka rod. sublos. prac.	Data i miejsce urodzenia	Data a) zamieszkania w gminie b) opuszcz. gm.	Tom	Str.	Uwagi

Zgodność powyższych danych z zapisem w rejestrze mieszkańców stwierdzam;
Bydgoszcz, dnia 10. 5. 1957
Za Prezydenta Miasta: [Signature]

Wyciąg aktu urodzenia Pawłowskiego
Franciszka wydany przez Urząd Stanu
Cywilnego Kowal-Miejsko, 11 sierpnia 1953 r.,
oryg.

POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA

Województwo Bydgoskie

Powiat Kowalski

URZĄD STANU CYWILNEGO

Kowal - miasto

Nr 222 / 1953

FUNDACJA

Dla celów maldenkarzelskich. 4

WYCIĄG AKTU URODZENIA

Zaświadczam, że Franciszek Dawidowski
 syn czórka Wacława i Wiktoria z Gajewskich
(inicjał) (inicjał)
 urodził się w Woli Kowalskiej
dnia dwudziestego piątego września
 miesiąc wrzesień dziewiętego 1953 roku
Kowal, dnia 11 sierpnia 1953 r.

Urzednik Stanu Cywilnego

[Signature]
Stanisław Gaworski

Legitymacja w 928 odnawiania
Kłosa Adnalsz LNP Pawłowski
Franciszka, nadanejs dnia 22 sier -
pnia 1959 r., ony.

ZWIĄZEK NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

5
Uchwałą
Plenum Zarządu Głównego
Związku Nauczycielstwa Polskiego
z dnia 22 sierpn. 1959.

LEGITYMACJA

nr 923

Kol.

PAWŁOWSKI

Franciszek

odznaczony (a) został (a)

Złotą Odznaką ZNP

Warszawa, dn. 22 sierpnia 1959.

PREZES

Mony

Druk. PIGO. Zam. 549. — 3.000 szt.

Wir bitten, den Fragebogen in Deutsch auszufüllen und die Antwort zu jeder Frage rechts an das Ende der betreffenden Ziffer zu setzen. — Prosimy o wypełnienie kwestionariusza w języku niemieckim i o umieszczenie odpowiedzi na każde pytanie po prawej stronie, na końcu odpowiedniej pozycji.

I. G. FARBENINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT
in Abwicklung
Frankfurt am Main, Bockenheimer Landstraße 51

Reg.-Nr. / Nr. rejestr. 97 575/34.1578
A 1032

FRAGEBOGEN

für die

Anmeldung ehemaliger KZ-Häftlinge, die in den I. G.-Farben-
Werken im Bereich Auschwitz Zwangsarbeit geleistet haben.

KWESTIONARIUSZ

dla

zgłoszeń byłych więźniów obozów koncentracyjnych,
którzy wykonywali pracę przymusową w zakładach —
I.G. Farben w rejonie Oświęcimia.

- 1) Name zur Zeit der Einweisung in Auschwitz:
Nazwisko w chwili odstawienia do Oświęcimia: P a w ł o w s k i
- 2) Vorname(n):
Imię: T r a n c i s z e k
- 3) Falls getarnt, wie lautete Ihr offizieller Name?
Jeśli nazwisko i imię były przybrane (pseudonim), jak brzmiało
oficjalne nazwisko Pana? _____
- 4) Falls Sie in Auschwitz unter einem Spitznamen bekannt waren,
wie lautete dieser? _____
Jeśli był Pan znany w Oświęcimiu pod jakimś przydomkiem czy
przydomek, to pod jakim? _____
- 5) Falls Name inzwischen geändert, wie lauten Ihr jetziger Vor- und
Zuname?
Jeśli od owego czasu nastąpiła zmiana nazwiska i imienia, jakie
ma Pan obecnie nazwisko i imię? _____
-
- 6) Name des Vaters:
Nazwisko i imię ojca: P a w ł o w s k i K a z i m i e r z
- 7) Name der Mutter (auch Mädchenname):
Imię i nazwisko matki (także panieńskie): W i k t o r i a P a w ł o w s k a g e b . S p y c h a l s k a
-
- 8) a) Religion:
Wyznanie: R o e m i s c h - k a t h o l i s c h
- b) Wenn Sie Ihre Religion gewechselt haben,
Jeśli Pan zmienił wyznanie, _____
- aa) welcher haben Sie früher angehört?
do jakiego należał Pan poprzednio? _____
- bb) seit wann haben Sie Ihre jetzige Religion angenommen?
kiedy Pan przyjął obecne wyznanie? s e i t G e b u r t
- 9) Geburtsdatum (Tag, Monat, Jahr):
Data urodzenia (dzień, miesiąc, rok): 25 S e p t e m b e r 1924
- 10) Geburtsort: Land:
Miejsce urodzenia: kraj: W o l a N a k o n o w s k a , P o l e n , K r e i s W ł o c ł a w e k / I e s l a u / .
- 11) Beruf vor dem Beginn der Verfolgung:
Zawód przed rozpoczęciem prześladowania: L e h r e r
- 12) Staatsangehörigkeit: a) ursprünglich:
Przynależność państwowa: a) w chwili aresztowania: P o l e
- b) jetzt:
b) obecnie: P o l e
- 13) Letzte Adresse vor der Deportation:
Ostatni adres przed deportowaniem: S m i ł o w i c e , K r e i s W ł o c ł a w e k / I e s l a u /
- 14) Gegenwärtige Adresse (Straße mit Hausnummer, Stadt, Land):
Obecny adres (ulica, numer domu, miejscowość, kraj): M o d r z e w i o w a 16 m . 58 , B y d g o s z c z , P o l e n .
f r ũ h e r : S i e n k i e w i c z a 24 m . 8 . B y d g o s z c z ,
P o l e n .

- 4
- 15) Von wo erfolgte Ihre Deportation nach Auschwitz, und wann sind Sie im Hauptlager angekommen?
 Skąd deportowano Pana do Oświęcimia i kiedy przybył Pan do głównego obozu?
 Am 16-2 April 1943 erfolgte meine Deportation aus Gefängnis in Rawitsch nach Auschwitz, wo ich in denselben Tage ankam.
- 16) Waren Sie stets nur im Hauptlager des KL Auschwitz untergebracht oder waren Sie auch in einem Nebenlager?
 Wenn ja, in welchem? Von wann bis wann?
 Czy przebywał Pan stale tylko w głównym obozie O. Konc. Oświęcim, czy także w jakimś podobozie? W ostatnim wypadku: w którym? Od kiedy do kiedy?
 Im Hauptlager des KL Auschwitz war ich ungefähr 10-12 Tage. Darauf war ich nach Nebenlager Monowitz-Buna Werke deportiert, wo befand ich mich seit 28 April 1943 bis zum Septemb. 1944. In diesem Tage erfolgte meine Deportation nach KL Mauthausen.
- 17) In welchen Blocks waren Sie untergebracht?
 Nennen Sie, soweit möglich, die Blocknummer und deren Älteste:
 W których blokach był Pan umieszczony?
 Niech Pan poda, na ile to jest możliwe, numery bloków i nazwiska starszych bloku (albo: blokowych):
 /siehe Anlage/
- 18) Tätowierte Nummer auf Ihrem Unterarm:
 Numer wytatuowany na Pana przedramieniu:
 Tätowierte Nummer 115644
-
- 19) Aus welchen Gründen sind Sie verhaftet und im KZ-Lager Auschwitz oder einem Nebenlager interniert worden?
 Die Verfolgungsgründe: politische Gegnerschaft gegen den Nationalsozialismus, Gründe der Rasse, des Glaubens oder der Weltanschauung sind anzugeben unter eingehender Schilderung des Sachverhalts. Als Beweise sind eidesstattliche Versicherungen von Zeugen, Urkunden von Behörden etc. vorzulegen.
 Bitte, fügen Sie die geforderte ausführliche Darstellung auf gesondertem Blatt bei.
 Jakie były przyczyny zaarrestowania Pana i internowania w Ob. Konc. Oświęcim lub jednym z podobozów?
 Przyczyny prześladowania: polityczne przeciwstawianie się narodowemu-socjalizmowi, powody rasy, wiary albo światopoglądu — należy podać, opisując szczegółowo stan rzeczy.
 Jako dowody należy przedstawić zapewnienia w miejsce przysięgi świadków, dokumenty urzędowe i t. d.
 Prosimy o dołączenie żdanego opisu szczegółowego na oddzielnym arkuszu.
- 20) In welchem I.G.-Werk haben Sie Zwangsarbeit geleistet?
 W którym zakładzie I. G. Farben wykonywał Pan pracę przymusową?
 In Auschwitz III-Monowitz & Buna Werke.
- 21) Welche Arbeit haben Sie im I.G.-Werk leisten müssen und wie lange?
 Jaką pracę musiał Pan wykonywać w danym zakładzie I. G. i jak długo?
 Siehe Anlage
- 22) Nennen Sie die Nummern Ihres Arbeitskommandos und, soweit möglich, deren Kapos, Vorarbeiter und I.G.-Meister:
 Niech Pan poda numery oddziałów pracy („Arbeitskommando“) oraz, w miarę możliwości, nazwiska „Kapo“, przodowników pracy i majstrów I. G.
 In Schachtkommando war Häftling Stankiewicz Kazimierz als Dolmetscher beschäftigt, welcher später dem Kommando 58 als Kapo zugeteilt wurde.
- 23) Haben Sie im „Krankenbau“ Monowitz gelegen und, wenn ja, wie lange? (Daten einsetzen)
 Czy leżał Pan w szpitalu („Krankenbau“) Monowitz i, jeśli tak, jak długo (podać daty)?
 /siehe Anlage/
- 24) Wann verließen Sie das Lager?
 Kiedy opuścił Pan obóz?
 Das Nebenlager Monowitz verliess ich am 19 September 1944.
- 25) In welches Lager (in welche Läger) wurden Sie von Auschwitz transportiert?
 Do którego obozu (ewentualnie: których obozów) został Pan z Oświęcimia przetransportowany?
 In KL Mauthausen, wo ich unter Nummer 102144 registriert wurde.
- 26) Wann und wo wurden Sie endgültig befreit?
 Kiedy i gdzie został Pan ostatecznie oswobodzony?
 Den 5 Mai 1945 aus KL Gusen I.
- 27) In welchem D.P.-Lager bzw. in welcher Stadt haben Sie sich von 1945 bis zur Auswanderung aufgehalten?
 W którym obozie D. P. (wysiedleńców) lub w której miejscowości przebywał Pan od 1945 roku do czasu wyemigrowania?
 /siehe Anlage/.
- 28) Von wo und wann erfolgte Ihre Auswanderung nach ?
 Skąd i kiedy Pan wyemigrował?
 Dokąd ?
 Wie in Punkt 27

29) Haben Sie Ansprüche nach dem deutschen Bundesentschädigungsgesetz (BEG)?
Czy rości Pan pretensje na podstawie BEG, to znaczy niemieckiej ustawy związkowej o odszkodowaniach?

Ja

30) Wenn ja, haben Sie Entschädigung für Freiheitsstrafen und/oder Schaden an Körper und Gesundheit beantragt?
Jeśli tak, czy wniósł Pan o odszkodowanie za utratę wolności i / albo za poszkodowanie na ciele i zdrowiu?

Durch den Polnischen Verband ehemaligen Naziopfer/ZBOWID/wurden meine Ansprüche auf Entschädigung an die I.G. Farbenindustrie im Jahre 1957 beantragt unter Nummer 97575/ST.1578 A. 1032.

a) Wann / kiedy?

b) Wo / gdzie?

c) Durch welchen Bevollmächtigten oder durch welche Organisation?
przez którego pełnomocnika lub jaką organizację?

d) Wie lautet die Registrierungsnummer Ihres Antrages?
jaki jest numer rejestracyjny Pana sprawy?

31) Falls Sie einen Feststellungsbescheid oder ein Gerichtsurteil erhalten haben, geben Sie bitte an:
Jeśli otrzymał Pan orzeczenie („Feststellungsbescheid“) lub wyrok sądowy, prosimy o podanie:

/siehe Anlage/.

a) Entschädigungsamt / urzędu odszkodowawczego

b) Gericht / sądu

c) Datum / daty

d) Aktenzeichen / znaku i numeru aktów

32) Welche ehemaligen Häftlinge können Sie als Zeugen benennen?
Jakich świadków może Pan podać na potwierdzenie podanych wyżej faktów?

/siehe Anlage/.

Falls Sie mit dem Platz für die Antworten nicht auskommen, erläutern und ergänzen Sie Ihre Antworten auf gesonderten Blättern. Teilen Sie alle Einzelheiten und besonderen Vorkommnisse aus der Zeit Ihrer Inhaftierung in Auschwitz mit, an die Sie sich noch zu erinnern vermögen.

Jeśli w niektórych rubrykach odpowiedzi Pana nie zmieszczą się na formularzu, prosimy je uzupełnić i objaśnić na oddzielnych arkuszach. Niech Pan poda wszystkie szczegóły i specjalne wydarzenia z okresu uwięzienia w Oświęcimiu, które zdoła Pan sobie jeszcze przypomnieć.

Hiermit erkläre ich, daß ich die obigen Angaben nach bestem Wissen und Gewissen gemacht habe. Ich ermächtige Sie, alle mich betreffenden Akten bei Gericht oder Entschädigungsbehörde, soweit erforderlich, einzusehen.

Niniejszym oświadczam, że powyższe dane przedstawiłem zgodnie z moją najlepszą wiedzą i moim sumieniem. Upoważniam Panów do wglądu, w miarę potrzeby, do wszystkich mnie dotyczących aktów, znajdujących się w sądzie lub urzędzie odszkodowawczym.

Bydgoszcz, 12.08.1963. (Datum/ -Miejsce i data)

mys. J. Jankowski
(Unterschrift / Podpis)

Ausgangsblatt zu dem Fragebogen:

betr. Franciszek Pawłowski

Reg. Nr. 97 575/ST.1578 A 1032

Betr. Frage Nr. 17.

In Hauptlager des KL Auschwitz habe ich in Block 2 gewohnt. Den Namen des Blockältesten in Block 2 konnte ich nicht erfahren; er war ein Schlesier in den besten Jahren, mit dem roten Winkel. Im Nebenlager Monowitz-Kana Werke wurde ich in Block 21 untergebracht. Dort war der Blockälteste ein deutscher Jude, ungefähr 50 Jahre alt, kahl, genannt "Fritz". Der Stubenälteste war zuerst Häftling Tabaczynski Josef, ein junger, hoher Mensch, welcher später in die Küche versetzt wurde. An seine Stelle wurde ein deutscher Jude bestimmt genannt "Paul", viel jünger als Blockälteste.

Betr. Frage Nr. 19.

Ich wurde verhaftet aus zwei Gründen:

- a/ ich war ein Lehrer in Kreis Głocławek/Leslau/. Nach Eindringen der deutschen Truppen die Lehrer aus Kreis Głocławek/Leslau/ wurden zusammengerufen. Es war am 26. Oktober 1939. Die Frauen wurden freigelassen und die Männer auf die Lastwagen eingeladen. Sie wurden weggeführt und dann ermordet. Aus diesen deportierten keiner heutzutage hat mich zurück und in Lebenssachen geb. Ich habe mich zu dieser Angelegenheit nicht gestellt und in meiner Geburtsort niedergelassen. Alle Schulen waren zu. Ich einiger Zeit die deutschen Behörden haben mich meiner Tätigkeit zurück eingezogen. Am 9. II. 1941 Geheimen Staatspolizei kam nach Salsowice und fragte nach Lehrer Pawłowski Franciszek, ehemaligen Präses des Pommerischen Landes der Landjugend "Jici". Deshalb wurde ich verhaftet. Inen Monat lang war ich in Gefängnis Głocławek/Leslau/ zu Disposition der Geheimen Staats Polizei. Dann wurde ich nach Inowroclaw/Bohensaltas/untergebracht.

- b/ Der zweite Grund meiner Verhaftung war - wie ich während der Untersuchung erfahren habe - meine ideell-politische Tätigkeit vor 1-en September 1939 in Bezirk der Pommerischen Wojwodschaft in Torun/Thorn/wie ich schon mitgeteilt habe, war ich der Präses des Pommerischen Landes der Landjugend "Jici". Aus dieser Organisation wuchsen die späteren Führer der Volkspartei. Gleichzeitige war ich ein Mitglied des Wojwodschaftskomitee der Volkspartei in Torun/Thorn/. Darüber bestätigen 3 Zeugnisse: Zeugnis des Wojwodschaftskomitee der Vereinigten Volkspartei in Bydgoszcz, Zeugnis der Dorfgemeinde in Salsowice und Zeugnis des Vereines des Polnischen Lehrstandes in Głocławek/Leslau/.

Aus der Zeit meiner Inhaftierung in Lager Monowitz-Kana Werke und aus der Arbeitszeit zur Gunsten der I.G. Farbenindustrie erinnere ich mich folgende Umstände:

Lagerkommandant war SS Obersturmführer, später Hauptsturmführer Schwartz, Rapportführer Rakasch. Lagerältester war damals ein deutscher Häftling/mit grünen Winkel/genannt "Paul". Lagerschreiber war ein deutscher/aus Wien/Wischling Herzog. Ausserdem war in der Lagerschreibstube ein polnischer Häftling aus Pommern/Posen/beschäftigt, der Lemke hiesse. Als Dirigent der Lagerkapelle war der polnische politische Häftling Bronisław Stasiak beschäftigt.

Betr. Frage Nr. 21.

2 1/2 Monate in Schachtkommando. Kapo war ein deutscher Häftling mit dem grünen Winkel, ein niedriger, rothaariger Mann. Darauf wurde ich dem Kommando 7 zugeteilt. Dort war ein Kapo genannt "Fritz" oder "Franz" mit dem grünen Winkel. Er erzählte, dass er die Rechte studierte; er

machte die Überfälle auf internationale Züge, die zwischen Schweiz, Deutschland und Frankreich kursierten. Kommando 7 war beim Abladen der Maschinen und verschiedenen Einrichtungen aus Güterwagen beschäftigt. Danach diese Maschinen und Einrichtungen wurden auf Lastautos verladen, welche zu verschiedenen Bauwerken hingefahren wurden. Die Flügelbahn III führte bis zum Magazin, wo eine Rampe war. In diesem Magazin arbeitete ich bis zum 18 September 1944.

Betr. Frage Nr. 25.

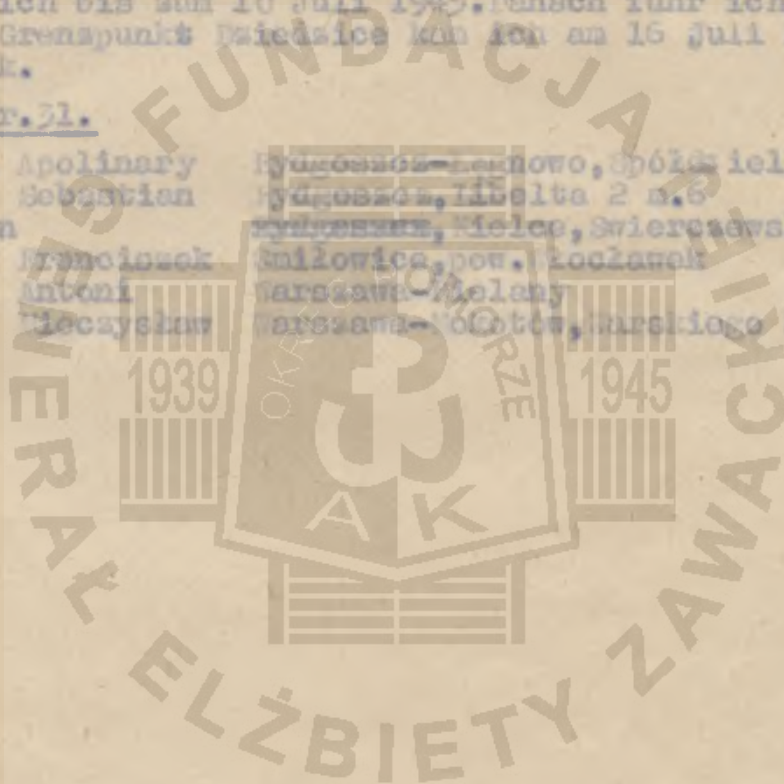
Ungefähr 3 Wochen in Herbst 1943 wegen Munden und Rheuma. Ich war durch den Häftlingsarzt Bschtein/tschechischer Jude/behandelt. Dort war auch ein slowakischer Jude-Häftlingsarzt Winkler, Rakowski Antoni und Rutkowski. Als Haupthäftlingsarzt war der polnische Häftling Rudziaszek Stefan beschäftigt.

Betr. Frage Nr. 27.

Als ich KL Gusen I verlassen habe begab ich mich nach Lins, wo ich auf Vorstadt, wie ich mich erinnere, Urfahr oder so was Ähnliches niedergelassen habe. Dort habe ich Quartier genommen in einem verlassenen Wohnung, wo war ich bis zum 10 Juli 1945. Danach fuhr ich durch Tschechoslowakei und in Grenzpunkt Driešovice kam ich am 16 Juli 1945 nach meine Heimat zurück.

Betr. Frage Nr. 31.

1. Caerwinski Apolinary	Kruszowice, Nowo, Spółdzielca 2
2. Makowski Sebastian	Kruszowice, Libelta 2 m. 6
3. Lukasik Jan	Kruszowice, Mielec, Swierczewskiego 37 m. 41
4. Ziolkowski Franciszek	Smilowice, pow. Koczanek
5. Rakowski Antoni	Warszawa, Melany
6. Sodomski Mieczyslaw	Warszawa, 60 Cotta, Marskiego 2 m. 3

BOGDAN RUGE

Tłumacz przelocowy
języka niemieckiego
Bydgoszcz, Ślaska 5 m. 7
tel. 56-58

Übersetzung.

Firmen-Druckformular!

Vereinigte Volkspartei - Wojewodschafts-Komitee Bydgoszcz.

Aktenzeichen: Prez./1794/63.

Bydgoszcz den 5. August 1963.

B e s c h e i n i g u n g .

- Das Wojewodschafts-Komitee der Vereinigten Volkspartei in Bydgoszcz bescheinigt hiermit, dass der Franciszek Pawłowski, geboren am 25. September 1909 in Wola Nakonowska, Kreis Włocławek, - Sohn des Kazimierz Pawłowski, - wohnhaft gegenwärtig in Bydgoszcz, Strasse Modrzewiowa Nr. 16 W. 38 - im Zeitraum vor dem September 1939 Vorsitzender des Jugendlandverbandes "Wici" - einer fortschrittlichen Vereinigung der Landjugend in Toruń war, - er war ebenfalls Mitglied des Vorstandes der "Vereinigten Volkspartei" für die Wojewodschaft in Toruń.

Während des Krieges - am 9. Februar des Jahres 1941 wurde er wegen seiner fortschrittlichen Betätigung auf dem Lande in oben angeführten Organisationen von den deutschen Behörden des Kreises Włocławek festgenommen und ins Konzentrationslager Oświęcim /Auschwitz/ überführt.

Der Sekretar der Verinigten Volkspartei:

/-/ W. Chudański. --- Der Vorsitzende der Partei:

Rundes Amtssiegel
der Ver. Volkspartei:
Wojewodschafts-
komitee in Bydgoszcz.

/-/ Br. Owsianik.

Die Richtigkeit obiger Übersetzung aus dem Polnischen mit der mir vorgelegten Urschrift bescheinige ich hiermit:

Bydgoszcz, den 1. September 1963

Bogdan Ruge
Bogdan Ruge,

vereidigter Dolmetscher.

Bogdan Ruge
Bydgoszcz, Ślaska 5 m. 7
tel. 56-58

Pobrano opłatę z...
zgodnie z rozp. Minist. Sprawie-
dliwości - Monit. Polski Nr 30
z dnia 5. IV, 1958 r.

BOGDAN RUGE

Tłumacz przysięgi
języka niemieckiego

Übersetzung.

12

Bydgoszcz, Śląska 5 m. 7

Stempel: telef. 56-59

Lehrerverband Polens

Vorstand des Kreises Włocławek.
Słowacki-Strasse Nr.42.

Włocławek, den 29.VIII.1963.

B e s c h e i n i g u n g .

Der Vorstand der Kreisabteilung des Lehrerverbandes Polens in Włocławek bescheinigt hiermit, dass während der deutschen Okkupationszeit am 26. Oktober 1939 die deutsche Obrigkeit ¹berief eine allgemeine Zusammenkunft ²sämtlicher Lehrer des Kreises Włocławek unter dem Vorwand einer Kreislehrerkonferenz zwecks Informationserteilung für das laufende Schuljahr. - Nach dem Zusammentreffen an angezeigter Stelle wurden alle Lehrerinnen nach Hause entlassen, - sämtliche anwesenden Lehrer /es waren 219 - zweihundertneunzehn an der Zahl/ dagegen wurden auf Lastautos verladen, verschleppt und später ermordet.

Obige Bescheinigung wird dem damals im Kreise Włocławek amtierenden Lehrer Franciszek Pawłowski, geb. am 25.IV.1909 in Wola Nakonowska, Kreis Włocławek ausgestellt, - welcher dann später u.zw. am 9.II.1941 von den Deutschen festgenommen wurde und ins Konzentrationslager "überführt" wurde.

Der Sekretär des Kreisverbandes:

/-/ J.Kraszewski.

Der Vorsitzende:

/-/ J.Krupiński.

Rundes Amtssiegel
mit Verbandszei-
chen: Polnischer
Lehrerverband Kreis-
abteilung Włocławek.

Die Richtigkeit obiger Übersetzung aus dem Polnischen mit

der mir vorgelegten Urschrift bescheinige ich hiermit:

Bydgoszcz, den 1.IX.1963.

Bogdan Ruge
Bogdan R u g e , Bydgoszcz, Śląska 5 m. 7
telef. 56-59

vereidigter Dolmetscher.

B e s c h e i n i g u n g .

- Wir Endesunterzeichnete: Skowroński Jan und
Maciejewski Marcin, - beide wohnhaft in Smiłowice
erklären folgendes:

Wir beide kennen den Pawłowski
Franciszek, ~~persönlich~~ geboren am 25.IX.1909 in Wola Na-
konowska, - Sohn des Kazimierz Pawłowski, - Pawłowski Franciszek
war Lehrer im Kreise Włocławek - und wurde am 9. Februar 1941 in
Smiłowice von den deutschen Kreisbehörden festgenommen im Ge-
fängnis Włocławek und später mitsamt anderen Gefangenen in Kon-
zentrationslager Oświęcim /Auschwitz/ überführt.

Smiłowice, den 11.VI.1963.

/-/ Skowroński Jan

/-/ Maciejewski Marcin

Handschriftliche Zuschrift: Die eigenhandigen Unterschriften des Skow-
roński Jan und des Maciejewski Marcin bescheinige ich hier-
mit:

Smiłowice, den 11.VI.1963.

/-/ Orlińska.

Rundes Amtssiegel
mit Hoheitsabzeichen:
Das Präsidium des
Gemeinderates in
Smichowice. -----

Stempel: Der Sekretar des Gemeinderates.

Die Richtigkeit obiger Übersetzung aus dem Polnischen mit der
mir vorgelegten Urschrift bescheinige ich hiermit:

Bydgoszcz, den 1. September 1963.

kl. 10/63

Bogdan Ruge
Bogdan Ruge

vereidigter Dolmetscher.

Bogdan Ruge
Bydgoszcz, Śląska 5 m. 7
telef. 56-59

Pobrano opłatę zł 10,-
zgodnie z rozp. Min. Sprawie-
dliwości - Monit. Polski Nr 30
z dnia 5. IV. 1955 r.

14

Związek Bojowników o Wolność i Demokrację
Zarząd Okręgu Bydgoszcz
Al. 1 Maja 46 — Telefon 2-21-28

4959 Pers/ 6

8 listopada 6

Z A Ś W I A D C Z E N I E,
=====

Zarząd Okręgu Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Bydgoszczy zaświadcza, że Ob. Franciszek Pawłowski, s. Kazimierza, urodz. 25 września 1909 roku w Woli Nakonowskiej, zam. w Bydgoszczy, ulica Modrzewiowa 16 m. 38 — jest członkiem naszego Związku.

Ob. Franciszek Pawłowski od 9 lutego 1941 r. do 5 maja 1945 r. przebywał w hitlerowskich więzieniach i obozów koncentracyjnych we Włocławku, Inowrocławiu, Oświęcimiu i Mauthausen — jako więzień polityczny.

Powyższe zaświadczenie wydaje się na prośbę Ob. Fr. Pawłowskiego w celu uzyskania odszkodowania za pracę niewolniczą w I.G. Farbenindustrie.-

Z A Z A R Z A D:

Urzędujący Członek Prezydium
Zarządu Okręgu

(Tadeusz Sgaj)

Prezes
Zarządu Okręgu

(Roman Chłodziński)

Związek Bojowników o Wolność i Demokrację
Miejscowość: Bydgoszcz, ul. ...
Zarząd Okręgu
Bydgoszcz, ul. ...
Telefon 2.178.210-50
kod 86-000

065-117
9026

8 grudnia 3

Z A Ś W I A D C Z E N I E

Zarząd Okręgu Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Bydgoszczy zaświadcza, że ob. Franciszek PAWŁOWSKI syn Kazimierza i Wiktorii ur.25.09.1909 r. w m.Wola Nakonowska zam. w Bydgoszczy ul.Modrzewiowa 16 n.38. - jest członkiem naszego Związku.

Ob.Franciszek Pawłowski brał czynny udział w walce zbrojnej z okupantem niemieckim w szeregach ruchu ludowego "Roch" na terenie woj.pomorskiego od jesieni 1939 r. do 9 lutego 1941 r. tj. do czasu aresztowania go przez Niemców i osadzenie w więzieniach, a następnie obozach koncentracyjnych Oświęcim i Mauthausen - gdzie przebywał do 5 maja 1945 r. tj. do momentu wyzwolenia jako więzień polityczny.

Powyższe zaświadczenie wydaje się na podstawie akt weryfikacyjnych ob.Franciszka Pawłowskiego - na jego prośbę - do celów rentowych.

Orzedujący Sekretarz
Zarządu Okręgu
Jan Rapzkowski

Wiceprez Zarządu Okręgu
Zygmunt Michałek
mgr Zygmunt Michałek

HM/JS.

Legitymacja służbowa Pawłowskiego
Franciszka (nr 463) wydana przez Prezy-
dium Miejskiej Rady Narodowej w Bydgoszczy,
dn. 9 XII 1966 r., onyp-

Uprawnia do
przejazdów
kolejard p
stwowym
dług ul
z wozach dla
...
i ...

mgr Frankowski
(... radca legitymacji)

Ważna na ... wystawiana 19...*66*

Ważność legitymacji przedłużona na ...

(pieczęć podłużna wystawcy)

Legitymacja Nr *463*

mgr Frankowski
(nazwisko)

Franciszek
(imię - imiona)

handlarz
(nazwisko - tytuł służbowy)

w *Łodzi*

Wyj. dn. *5 III* 19*66*

[Signature]
(podpis wystawcy)

CWD - Os-116 - zam. 180 ZWP

4.1.1.1 - 29.1.36 - 30.000

17

O Ś W I A D C Z E N I E

Ja niżej podpisany Wiktor Makowski oświadczam niniejszym, że znam osobicie obywatela Pawła Reinkę - zamieszkałego obecnie w Bydgoszczy przy ulicy Ugory 27 G n. 34. Wymienionego poznałem latem 1941 roku w więzieniu Gestapo w Bydgoszczy przy ulicy Waży Jagiellońskiej, gdzie osadzeni byliśmy w celi piwnicznej jako więźniowie polityczni.

Często spotykałem się z ob. Pawłem Reinką również w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu - dokąd przetransportowany zostałem w lipcu 1941 roku otrzymując numer więziarski 18777. Obywatel Paweł Reinka miał numer 23478 i przybył do Oświęcimia w listopadzie 1941 roku.

Dokładnie przypominam sobie, że późnym latem wzgl. wczesną jesienią 1942 r. kiedy, jak to często robiliśmy, udałem się do bloku w którym przebywał ob. Paweł Reinka - by z nim porozmawiać - współwięźniowie razem z nim mieszkający oświadczyli mi, że wraz ze swym bratem został doprowadzony do szpitala obozowego t. zw. "Krankenbau" - chociaż nie zgłaszał się jako chory do lekarza i nie narzekał na żadną dolegliwość.

Interesując się losami kolegi pochodzącego z tych samych co ja stron - po kilku dniach dowiedziałem się od znajomego więźnia zatrudnionego w szpitalu, pod warunkiem zachowania dyskrecji, że Paweł Reinka przebywa w bloku 21, gdzie lekarz SS dokonał na nim, jego bracie Bronisławie oraz na kilku innych więźniach eksperymentu, który polegał na wstrzyknięciu jemu w nogę /podudzie/ jakiejś mętnej cieczy.

Ten sam więzień-pielęgniarski, którego nazwiska już nie pamiętam, poinformował mnie później również, że po zastrzyku tym ob. Paweł Reinka ciężko chorował oraz, że dłużej niż na półtora kilka tygodni.

Po dłuższym czasie - kiedy ob. Paweł Reinka spotkałem w obozie - mocno kulał, nie mógł w ogóle prostować lewej nogi. On sam mówił mi również o wykonanym na nim eksperymentach, pokazując ledwie zabliznione rany na lewym podudziu.

Bydgoszcz, dnia 25 listopada 1969 r.

.....
/Wiktor Makowski
Bydgoszcz ul. Śniadeckich 5/9./

Stwierdzam własnoręcznie podpisu ob. Wiktora Makowskiego, zamieszkałego w Bydgoszczy przy ul. Śniadeckich 5 - dowód osobisty Seria TK 7960303 - wystawiony przez K.M. M.O. w Bydgoszczy.

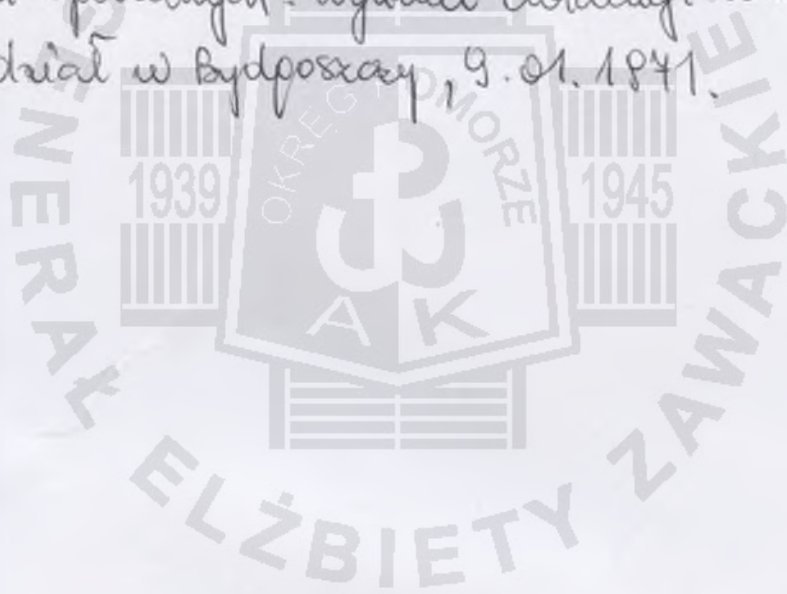
Bydgoszcz, dnia 25 listopada 1969 r.

Prezes

(mgr B. Malinowski)

Legitymacja nr 599 Pawłowskiego
Franciszka wydana przez Zakład Ubezpie-
czeń Społecznych. Wydział Ewidencji Rent
Oddział w Bydgoszczy, 9.01.1941.

Uprawnia do przejazdów kolejami państwowymi według ulg taryfowych dla pracowników państwowych.

Ważna na stół

193

[Handwritten signature]
(podpis posiadacza legitymacji)

Ważna na rok wystawienia

Ważność legitymacji przedłożonej na rok

19... r. 19... r. 19... r. 19...

(pieczęć podłużna wystawcy)

Legitymacja Nr 400

[Handwritten: Pawełowski]
(nazwisko)

[Handwritten: Franciszek]
(imię - imiona)

[Handwritten: podinspektor]
(tytuł służbowy)

[Handwritten: na emerytalnym 22.448]

W STANIE SPOCZYNKU

dn. 9... 19...

[Handwritten: Karownik Wydziału]

[Handwritten: Janusz Madajewski]
(podpis wystawcy)

CWD - OS-112 - zam. 313/DW/On
W-1017 - 25.6.70 - 9.210 521.

19

ZJEDNOCZONE STRONNICTWO LUDOWE
NACZELNY KOMITET

Warszawa, dnia 1.12. 1972 r.

WARSZAWA, UL. GRZYBOWSKA 4
Zakład Historii Ruchu Ludowego
L. dz. 511/72

Z a ś w i a d c z e n i e

Zakład Historii Ruchu Ludowego przy NK ZSL zaświadcza, że Kol. PAWŁOWSKI FRANCISZEK, ps. "Gleba", ur. 25.09.1909 r. w Woli Nakonowskiej, pow. Włocławek, syn Kazimierza i Wiktorii, brał czynny udział w walce zbrojnej z okupantem niemieckim w szeregach konspiracyjnego ruchu ludowego na terenie woj. pomorskiego od jesieni 1939 r. do 9.II.1941 r. tj. do czasu aresztowania go przez Niemców. Kol. Franciszek Pawłowski pełnił funkcję przewodniczącego trójki wojewódzkiej Rocha na teren tegoż województwa.

ZAOCZNE STRONNICTWO LUDOWE

ODPIS

NECZELNY KOMITET

Warszawa, ul. Grzybowska 4
Zakład Historii Ruchu Ludowego

Warszawa, dnia 1.12.1972 r.

L.dz. 511/72

Z a ś w i a d c z e n i e

Zakład Historii Ruchu Ludowego przy NK ZSL zaświadcza,
że Kol. PAWŁOWSKI FRANCISZEK, ps. "Gleba", ur.25.09.1909r.
w Woli Nakonowskiej, pow. Włocławek, syn Kazimierza i Wiktorii,
brał czynny udział w walce zbrojnej z okupantem niemieckim
w szeregach konspiracyjnego ruchu ludowego na terenie woj.
pomorskiego od jesieni 1939 roku do 9.II.1941 roku. tj. do
czasu aresztowania go przez Niemców. Kol. Franciszek Pawłowski
pełnił funkcję przewodniczącego trójki wojewódzkiej Rocha na
teren tegoż województwa.

KIEROWNIK ZAKŁADU

Doc. dr Stanisław Lato

/podpis nieczytelny/

pieczęć okrągła:

ZJEDNOCZONE STRONNICTWO LUDOWE
Zakład Historii Ruchu Ludowego

Za zgodność. w Warszawie

Sekretarz
Techn. Zarz. Oddziału

(Janina Muszyńska)

Bydgoszcz, dnia 5 czerwca 1973 r.

O ś w i a d c z e n i e
=====

Ja niżej podpisany **Paweł Reinke** zamieszkały w Bydgoszczy przy ul. Ugory 27 G m 34 oświadczam, że ob. Franciszek Pawłowski ur. 25. IX. 1909r. zamieszkały w Bydgoszczy przy ul. Modrzewiowej nr 16. n. 38. znany mi jest od roku 1938. Spotkałem się z nim na kursach organizowanych przez spółdzielczość " Społem " bowiem wymieniony był Viceprezesem Oddziału " Społem " we Włocławku. Kontakty nasze urwały się po wybuchu wojny. Dopiero ponownie spotkałem się z ob. Franciszkiem Pawłowskim w Obozie Koncentracyjnym w Oświęcimiu gdzie przebywałem od listopada 1941 r. do połowy stycznia 1945. r. jako więzień polityczny za numerem obozowym 23478.

Obywatela Pawłowskiego Franciszka spotkałem w marcu 1944 w Oświęcimiu I w bloku 28 t. zw. Krankenbau dokąd przetransportowany został z "Buny ". Pracując w Krankenbau miałem swobodny dostęp do poszczególnych oddziałów szpitalnych i dowiedziałem się, że w sali zabiegowej bloku 28 lekarz SS dokonał na nim zastrzyku w prawe udo. Przez jakiś czas towarzyszyłem mu, poczym został ponownie odtransportowany do obozu " Buna ".

Po powrocie do kraju spotkałem się z wymienionym w Bydgoszczy i dowiedziałem się wówczas od niego, że po tym zastrzyku ma trwałe dolegliwości i urazy. Noga go stale boli, ulega obrzękom, a przy chodzeniu korzysta z pomocy laski.

Paweł Reinke
.....

/Paweł Reinke
Bydgoszcz ul. Ugory 27 G m 34./

Za zgodność: *podpis*
Przes Oddziału
mjr Sebastian Matkowski
Bydgoszcz
6.06.73

L. dz. IV-8521/ 1984/2335/73

Pan Franciszek Pawłowski

ul. Modrzewiowa 16/38

85-635

BYDGOSZCZ

Państwowe Muzeum w Oświęcimiu stwierdza, że w materiałach dokumentalnych tut. Archiwum są następujące dane o niżej wymienionym więźniu b. obozu koncentracyjnego Oświęcim-Brzezinka:

i KL MAUTHAUSEN :

P A W Ł O W S K I Franciszek, ur. 25.9.1909 r. Wola Nakonowska, został przywieziony do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu / KL Auschwitz / w dniu 16.4.1943 r. transportem zbiorowym.

W obozie przebywał jako więzień polityczny numer 115644.

Pod datą 24.3.1944 r. figuruje w książce szpitala obozowego-
rentgen.

W okresie od 19.7.1943 r. do 24.7.1943 r. figuruje w książce szpitala obozowego KL Auschwitz III.

W dniu 17.9.1944 r. został przeniesiony z KL Auschwitz do KL Mauthausen, gdzie otrzymał numer 102144.

Innych danych o w/w Muzeum nie posiada.

PODSTAWA informacji :

numerowe wykazy transportów przybyłych do KL Auschwitz, książki szpitala obozowego - rentgen i KL Au III, materiały obozowego Ruchu Oporu oraz kartoteka więźniów KL Mauthausen.

D Y R E K T O R

/ mgr Kazimierz Smoleń /

Legitymacja w/ 0165943 Pawłowskięgo
Franciszka, członka Kółka Muzycyistów
Polskieęgo, Bydgoszcz, 6 XII 1944v.,
składena od 1-36 stron (Tężeńie z składęę)

PROLETARIUSZE WSZYSTKICH KRAJÓW ŁĄCZCIE SIĘ

LEGITYMACJA

N 0165943

podpis posiadacza legitymacji

Nozwoisko *Jan Sobolki* ²³
Imię *Frodo*
Imię ojca *Kacimierz*
Data urodzenia *1909 r.*

JEST CZŁONKIEM
ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA
POLSKIEGO

dnia *17* 19*35* r.

Jan Sobolki
Przewodzący

[Signature]
Przewodzący

6. XII 1934 r.
Data

24

SERVICE INTERNATIONAL DE RECHERCHES
INTERNATIONAL TRACING SERVICE
INTERNATIONALER SUCHDIENST

D - 3548 AROlsen

Tel. (05691) 6037 - Telegr.-Adr. ITS Arolsen

Arolsen, den 18. Mai 1983
Mer

Herrn
Franciszek Pawłowski
ul. Modrzewiowa 16 m 38

PL-80-410 Bydgoszcz

Unser Zeichen
(bitte angeben)
T/D - 914 866

Ihr Schreiben, hier eingegangen
am 5. Juni 1972

Betrifft: Ihren Antrag

Bezug: Unser Schreiben und Dokumenten-Auszug vom 23. Oktober 1972

Sehr geehrter Herr Pawłowski!

Mit unserem heutigen Schreiben beziehen wir uns auf den oben erwähnten Schriftwechsel und teilen Ihnen mit, daß dem Internationalen Suchdienst kürzlich neues Dokumentenmaterial zur Verfügung gestellt worden ist.

Daraufhin haben wir eine Überprüfung dieser Unterlagen durchgeführt und konnten noch folgende Angaben für Sie ermitteln:

PAWLOWSKI, Franciszek, geboren am 25.9.1909 in Wola Nakonowska,
Staatsangehörigkeit: polnisch, Familienstand: ledig, Religion:
katholisch, Beruf: Kolonialwarenhändler, früher Gärtner und
Volksschullehrer, Wohnort: Smilowice, Kreis Leslau,
war am 27. Juni 1941 im Übergangslager der Staatspolizei Hohensalza
inhaftiert.

Folgende Angabe in der Anfrage weicht von den Eintragungen in den hier vorliegenden Unterlagen ab:

Vorname: Franciszek

Wir verbleiben

mit freundlichen Grüßen
Im Auftrag

M. Plienius
für die Archivleitung

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące
relatora - Franciszek Pawłowski

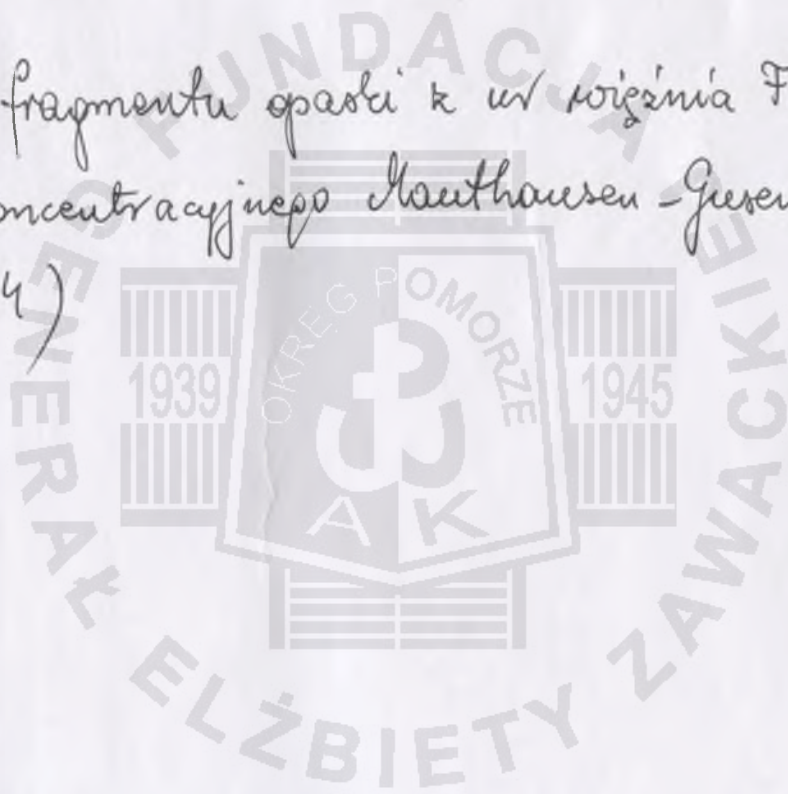
1. Replika fragmentu spaski z ur. więźnia F. Pawłowskiego
z dozu koncentracyjnego Mauthausen - Gusen
(nr 102144)

k. 1 s. 1

2. "Evidenacyjny arkusz uzupełnia-
jący z BoWiD - leg. nr 11175/By, org. k. 1 s. 2-3

Replika fragmentu opaski k w więzienia F. Pawłowskiego
z boxu koncentracyjnego Mauthausen - Gusen
(nr 102144)

1

Leg. ZBOWID nr 11175/By
Od dnia 29 stycznia 1949r.

2

EWIDENCYJNY ARKUSZ UZUPEŁNIAJACY

- 1. a/ Nazwisko i imię Pawłowski Franciszek
- b/ Imiona rodziców: 1/ ojca Kazimierz i Wiktoria
2/ matki Wiktoria z domu Spychalska
- c/ dla mężatek, nazwisko panięskie
- d/ Stan cywilny wolny na utrzymaniu 3 osoby
- e/ Jeśli żona pracuje, podać: 1/ wys. zarobku
2/ lub wys. renty 3148 zł
- 2. Data i miejsce urodzenia 25. IX. 1909 r. Wili. Nakonec wlk.
- 3. Miejsce zamieszkania i kod Bydgoszcz 85-635
- 4. Miejsce pracy i stanowisko emeryt
i wys. zarobku 3048 zł
- 5. Przynależność partyjna: 1/ przed 1939r. S.S.
2/ w czasie okupacji Rock (B. Ch.)
3/ po wyzwoleniu S.S.
- 6. Czy był karany przez sądy PRL Nie
- 7. Wykształcenie wyższe specjalność
- 8. Służba wojskowa, podać od... do, nazwy jednostek i ostatni stopień wojskowy:
Chłopi słow. 5. pułk arty. słow.
od ~~1932~~ 1932 - wrzesień 1933 r. 14 p.p.
udział w kampanii wrześniowej
od 24. VIII - 24 września 1939 r. 14 p.p.
stopień wojskowy: kapoel z licznikiem

9. Odznaczenia. Podać nazwę odznaczenia, nr legitymacji, datę nadania /dzień, miesiąc i rok/ i przez kogo nadane:

- 1. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski - Rada Państwa
9 czerwca 1957 r.
- 2. Krzyż Grunwaldu III kl. 28. VIII - 59 r. - u -
- 3. Krzyż Partyzancki 28 V 59 - u -
- 4. Medal Dwieście i Wolności 11. XI - 71 r. - u -
- 5. Medal 1000-lecia Państwa Polskiego. O.K.F. 7. N.
- 6. Złota Odznaka ZAP (Z.N. P) 22 VIII 59 z liczn. N. P.

10. Opisać działalność w okresie międzywojennym, w kampanii wrześniowej w 1939r., w okresie okupacji - pobyt w niewoli i obozach koncentracyjnych, działalność konspiracyjną, a ponadto opisać szczególnie okres działalności po wyzwoleniu do chwili obecnej, z podaniem pełnionych stanowisk w pracy zawodowej oraz pełnionych funkcji w organizacjach społeczno-politycznych. Omówić dokładnie szlak bojowy z podaniem jednostek wojskowych, dat i miejscowości walk, oraz odniesione rany.

- 1) W okresie przedwojennym działalność w dr. Młodek Wiejch "Gieci" jako prezes woj. Zarządu w Toruniu, w S.L. jako członek woj. Zarządu w Ł.N.P. i "Sposób" we Włocławku jako vice prezes. Botem udział w strajku obywatelskim i mianymielch.
2. W czasie wojny botem udział w kampanii wrześniowej od 24. IX 39 do 24. IX 39 - dzień kapitulacji przed niemiecką w bitwie nad Bzurą, z której z parobruszka niechtem, przed koniec w listopadzie 1939. dotarłem do Warszawy i botem udział w zaktymizacji konspiracyjnej, w grupie Rudolfa Rudolfa, Ruch "wstępnie" wzięciem udziałem w sprawie woj. pomorskiego podejmując tu pracę konspiracyjną w "Ruchu" jako przewodniczący woj. trojki na terenie woj. pomorskiego, tym samym współorganizator gazety konspiracyjnej "Ognisko" w Włocławku.
3. 9. II 1941 r. aresztowany przez gestapo i osadzony w więzieniu w Włocławku, następnie w obozie na Branickim w Suwałkach, skąd 13. IX 41 r. wywieziony do Żurkowiec w Saksonii i osadzony w więzieniu.
16. IV 1943 r. osadzony w obozie koncentracyjnym w Ostrowcu, a 19. IX 1944 wywieziony do obozu koncentracyjnego w Gusen, skąd 5. maj 1945 oswobodzony na Wolności, do kraju wrócił 17. lipca 1945 r.

II Materiały uzupełniające relacje - Pawłowski Franciszek

1. Przemówienie F. Pawłowskiego w rocznicę wyzwolenia
obozu koncentracyjnego w Auschwitz, rękopis (oryg.),
1964, k. 4 s. 1-4
2. Pisarczyk K., Zbrodnie udowodnione, b.d. i m. k. 1 s. 8
3. Wycinki prasowe:
„Nigdy więcej wojny” (b.d. i m.), Pożegnanie za-
kazanego pedagoga, IKP w 240, 8. 10. 1963,
Zdjęcia z kulmanów szmowych, b.d. i m. k. 1 s. 9
4. Pawłowski Franciszek, kandydat do Sejmu (prawtop.)
b. d. i m. k. 1 s. 10

1) 3x
amk.
obsteg

Drodzy Towarysze, Kolezianki, Koleziny
i Przyjaciele.

1964

Wzbraliśmy się oświadczyć, aby nawiązać 19-ty
 rocznicę wyzwolenia obozu koncentracyjnego
 w Oświęcimiu. Oboz w Oświęcimiu został wyzwolony
 przez Armieję Radzieckie w dniu
 27 stycznia 1945 r. W owym obozie zar-
 tano około 6000 ludzi chorzy, którzy przez
 szpitali hitlerowskich skazani byli na nie-
 chybną zagładę - na wymordowanie. Nie ad-
 tano tego nawiązać jedynie dlatego, że gwał-
 towy atak wojsk niemieckich zmusił
 ich do wczesniejszej ewakuacji niż było
 przewidziane. Wprowadzono w życie
 2 obozu kilkunastu etapami więźniów
 oświęcimskich w głąb Niemiec do ^{złoty} ~~złoty~~
 obozów koncentracyjnych. Ostatni apel
 i wyjazd w tempie przyspieszonym
 odbył się więźniów z Oświęcimiu
 w ilości około 58000 w dniu 17 stycznia
 1945 r. To był straszny mraz: zimno, na-
 mrozie, opłotki i chłotki, mraz
 ludzki ~~chłotki~~ ~~chłotki~~ ~~chłotki~~ ~~chłotki~~ ~~chłotki~~
 bitych i zabijanych przez esmanów przy

2)

Lada sposobnosti. Droga, którą mi stawa
była trupami ludzi pochowanych, a nas-
tępnie zbliżonych i otwartych szklanych.

Przetwać Oświęcimskie cierpienia zgot-
owane przez napaść hitlerowskich i czasie tr-
nia II-giej wojny światowej udało się w sumie
stomunkowo małej grupie więźniów; Obywca
niekiedy, bo liczące przedtem 400000 ludzi
zostata temu zamordowana.

Me sposób jest opis przedstawie wyztek
te cierpienie i sposoby torturowania, jakże
domali ci wyztek, który tam zginęli.

Męczeństwo i śmierć milionów ofiar
warych wyjątkowi, dowodzący miłości, na-
władze we nas bardzo ważny obowiązek. Nie
wolno nam zapomnieć o tym, cośmy
sami przeszli w hitlerowskich obozach
koncentracyjnych, o tych starszych cie-
pieniach innych więźniów i o tym,
co miota światu i ludkości ideologia
zwadku i przemocy i wojny. Nakłada
ono we nas obowiązek przypominanie
świata i narzuca wyjątkowo, a ser-
gotnie młodym, które bezpodstępnie we-
zaktęga się z przesładowaniem hitlerowskim

3)

i niedość jest uswiadomione o zębnej obia-
talności przemocy i gwaltu Niemiec hitle-
rowskich w czasie II-giej wojny światowej.

Z drugiej strony i dalej przy-
czę a prochy pomordowanych i spalonych
marnych braci, którzy niewidomy czerpie i to-
czy o nich walkę jest przynależ bez nieu-
wagi i wojen, przysię i pokój między
narodami, jest krzewienie idei sprawedli-
wości i potężnej miłości ludzkiej.

Według sędziów narodowych Trybunału
Wojkowego w Norymberdze, było stwierdzone, że
jedną z najbardziej okrutnych metod ter-
rozu hitleryzmu "stosunku do ludności kra-
jów okupowanych były obozy koncentracyjne,
które z czasem stały się miejscem orga-
nizowanej i systematycznej zębstwy
milionów ludzi. Z początkiem około 1000 roz-
nych obozów hitlerowskich istnieją-
cych w okresie II wojny światowej na obszarze

III Rzeszy i niemieckich krajów przez nią
okupowanych, obóz Birkenwaldki - zwany
potocznie pod nazwą "Konzentrationsla-
ger Auschwitz" był najwięcej i najbardziej
potwornym i niekudki ze względu na oprawy
i dochoj popełnianych tam zbrodni. Był
nie jako syntezą hitlerowskiego systemu

1) obywateli i mieszkańców ludzi. — 4

Jeżeli w czasie II wojny światowej
obywateli i mieszkańców ludzi niemieckich i aust.
niemieckich, wielu tysięcy ludzi niemieckich i aust.
dowodzących ze obywateli i mieszkańców Niemiec. Mimo
że hitlerowcy wycofywali się starali się zataić
za sobą ślady potworczego swego obywateli
i mieszkańców, to jednak nie zdążyli ukryć
występków. Pozostawiło wiele kamieni na miarę
sędziów państwa, chińskich relikwii, które świad-
czą o krwawych przestępstwach, opowiadają o
niezliczonych bezbronnych ludzkich ścieżkach
iżak kamień z Polski i całej Europy, a nawet z in-
nych kontynentów świata. Przed wybuchem
o przestępstwach hitlerowskich Niemców pozostaje
ponieważ wielu z nich obywateli i mieszkańców. Tego co im
kamień wzięli i co imy sami kamień przyni-
wiedły nie zapomniemy i nie możemy z naszej wia-
domości nam nie może tego wyobrazić i wy-
masz. —

Wiedząc, naszym jest obowiązkiem
dopomóc im, by przynajmniej zbrodniarze 4
jeżeli byli sprawiedliwie ukarani, by w przy-
szości nie adwent się iść ich śladów
Kilku opowiadają hitlerowców którzy doszli już do
sprawiedliwości, otrzymali za swoje przynajmniej
właściwą karę. Wielu z nich jednak, 62

5
jenere utroze si, wleku berkaunie porozaje
na wolnoci, a navel ciemy sie doznymi wrogl-
dami, piastujec wysoke stanowiska na terenie
Niemieckiej Republiki Federalnej.

Obecnie we Frankfurcie nad Menem toczy
sie proces sglowy przeciwko niestety z jorid
zostaji nielroskie i Ostrizimiu. Jedni z nich
odpowiadaja z aresztu, a inni z wolnej stopy,
ciinni odpowiadajacych z wolnej stopy, rodni-
my wleku spracoj osnecimich wysokiej kle-
sy. Z zenuai ich przed sgdem wyuita,
ze se mierai, ze nie nie wrochili o pre-
sladowniacach (izimio), mordowau w nie
uolki sposob, o komorach garozek, cy kre-
matoriach. Ich ^{cyrimie} ~~siuime~~ i druzice zenuai
se zapneciem mytkiyo, co rodu i Ostriz-
imiu. Kos Ostrizimianow, bytel rozimio
sego oboru iudrei nie uoga oktamoc, ani nos
ani narody. Cuirose jest narzym uolny
obowiazkiem, by obawiamy si uatomist cy
miejscowe organe sgdowe w sposob berkoway
mierawoty i sprawiedlwy rozpatroz sprawe,
czy teri proces ten nie kroye w sobie chzei
rozbielenie katoj Ostrizimie. —

Nie chcemy uidec siy we narodnie
niemieckim. Nie my boiem, ze jest tam
rowniez wiele miedzich ludzi, ktorzy

71) cirko tekim poznavanim N. R. F. i robamy glosno
na cety sriat: hitlerymu nemu byi zlikvidovany
i vyrgovanu z zycia spotzemejs. Writien zas
aspanovse Tadi porazdek. Ctorech utorekoni
bretem bez vygledu na kolos stoz, pogledy
i vypanenie, sriat ritien byi revolucionny
od vyrysku ctorekha pres ctoviche, od
smelkieso ete i pomienie. Na sriecie
ritue aspanovse spraviedlivose sposes-
ne i pokoi. Pres z podrebaniami vojnu
nyui, pres z rozisumeni i imperia-
lizmem smelkieso ochraji.

Niech kazdy ctorech i cate usody
uvolavione byde od troleku vojny.
A muzky ludini aspanuje vsosvise ^{idajje} ~~idajje~~
ptynusea z prochoi pomordovanet ofior v Onris
cirum i unyjet obrozek smiesi.

Konnie

Zbrodnie udowodnione!

Z inicjatywy Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich oraz Zarządu Okręgu ZBoWiD w Bydgoszczy zorganizowana została w Inowrocławiu sesja na temat zbrodni dokonanych przez hitlerowców na terenie obozu zagłady w Inowrocławiu-Błoniu w latach 1940—1945.

Publiczny proces przeciwko hitlerowskiemu zbrodniarzom — tak należy określić inowrocławską sesję — rozpoczął ją prezes ZO ZBoWiD Marian Chłodziński. Następnie zagłosił głos prokurator Tadeusz Jaworski. Przystąpiono do przeprowadzenia dowodu prawdy. Do mówców podchodzili kolejno licznie byli b. więźniowie obozu zagłady w Inowrocławiu. Świadczyli o zbrodniach. Jako pierwszy zeznał Franciszek Pawłowski, lat 61. Z zawodu nauczyciel. Podczas okupacji przebywał w powiecie włocławskim. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. Po ucieczce z niemieckiej niewoli działał w konspiracji. Aresztowany w lutym 1941 r. we Włocławku — przewieziony został do inowrocławskiego obozu.

Co świadek może powiedzieć o warunkach życia obozowego? — pyta sekretarz HENRYK MRÓZ.

— To są okropności. Spaliśmy na stosach w ubraniach, poukładani jeden przy drugim. Więźniowie spać musieli pod przycami, na podłodze. W kuchni gotowano nas zupa. Było bardzo zimno. Baraki

Zeznał świadek Franciszek Pawłowski.

nie były ogrzewane. Nie mieliśmy naczyń do jedzenia. Przebywałem także w innych obozach, np. w Oświęcimiu. Warunki życia w obozie inowrocławskim nie tylko, że nie były lepsze, ale w wielu wypadkach były o wiele potworniejsze. Nie było tylko kominów...

— Czy świadek może podać przykłady dotyczące znęcania się na więźniach?

— Tak. Przykładów takich jest bardzo dużo. Formy maltretowania więźniów, poniżania godności człowieka były przeróżne. U nas nie było ubikacji. Chodziliśmy do latryny. Siadaliśmy na drągach. Często SS-mani, dla „zabawy”, podchodzili do siedzącego więźnia i spychali go nogą. Nie zawsze udało się z „tego” wyjść, uratować się. Bito nas czym popadło — pejszami, koltami karabinów, kijami. Straszna była „amerykanka” albo „kobyłak”. Jednego więźnia biło na zmianę czterech hitlerowców. Gdy więzień zemdlał, oblewano go wodą i bito dalej. Wyladunek kolejnych transportów odbywał się bardzo szybko. Warty spychali nogami zmęczonych więźniów. Wielu z nich już nie żyło. Zamęczeni zostali podczas „przesłuchania”. Były też wypadki rozstrzeliwań. Tak zginął mój kolega, drukarz z Włocławka.

Były to wstrząsające opowieści. Patrzyłem do tyłu, na salę Teatru Kameralnego. Wśród licznie przybyłej publiczności było wielu młodych ludzi — licealiści inowrocławskich szkół. Słuchali oni tych zeznań w całkowitym skupieniu. Wyczuwało się ich oburzenie. Patrzyli na świadków, spoglądali na ławę oskarżonych. Była pusta... I wówczas wielu z nich zadawało sobie zapewne pytanie: „Gdzie oni są?” Gdzie są obozowi oprawcy Kamper, Schlitter, czy Jünengen. Gdzie jest Kluge, Rakowski, Schwalberg, Gatzke?

Stanisława Chelminiak, lat 54, otrzymała wezwanie do stawienia się w budynku policyjnym przy ul. Solankowej. I wówczas, 21 listopada 1942 r., została aresztowana. Ślad pierwszego „przesłuchania” pozostał jej do dziś. Została uderzona w głowę tak silnie, że straciła słuch w prawym uchu. I znów pytania, i znów odpowiedzi. Wstrząsające odpowiedzi.

— Gestapowcy skakali na leżących więźniów. W naszej sali były niemieckie antyfaszystki, Rosjanki, Żydówki i my, Polki. W sali było 115 kobiet. Aż się roilo od wszelkiego robactwa. Wzajemnie wybieraliśmy sobie z włosów i ubrania włosy...

Świadek widziała prawie każdego dnia leżące przy latrynie zwłoki 4 do 6 więźniów.

— Zwłoki znajdowały się w papierowych workach. Ale worki były małe, krótkie, więc głowy wystawały. Można było poznać. Każdego dnia były to inne ofiary.

Stanisława Chelminiak opowiadała też o znęcaniu się nad 70-letnią staruszką. Zamęczono ją.

Dalsze zeznania składali pozostali b. więźniowie obozu: Stanisław Szmadniński, inowrocławski kolejarz powstaniec wielkopolski, Kazimierz Borowicz, Stanisław Springer, Bogdan Końnikowski, Tadeusz Kaliski, Henryk Bóżycki, Bronisława Ku-

ziemniaka. Każdy ze świadków opowiadał o różnych sposobach znęcania się nad więźniami.

Jedni przez cały dzień biegali z taczką załadowaną piaskiem, inni biegali z kamieniami. Na terenie obozu urządzano także zawody strzeleckie. Najpierw kazano więźniom uciekać, następnie strzelano do nich. Były to żywe cele. Strzelano także do więźniów wspinających się (na rozkaz) na ogrodzenie. Takie to były „ucieczki” zwyrodniałców. Albo pokazowe bicie więźnia w wykonaniu komendanta obozu. Tym razem dla sprawienia radości paroletniemu synkowi, który aż się zanosił od śmiechu. Na terenie obozu znajdowała się także prowizoryczna szubienica. Wykorzystywano ją od czasu do czasu. Śmierć zaglądała często. Przychodziła też zaraz po apelu, gdy wartownicy puszczały psy. Chwytały one ostatnich więźniów, którzy nie zdążyli wejść do baraku. Zwierzęce kły wyrwały kawałki ludzkiego ciała.

Dzisiaj nikt nie wie, ile Polaków, Francuzów, Rosjan, Żydów czy niemieckich antyfaszystów zginęło w inowrocławskim obozie zagłady. Przypuszcza się, że zamęczono tam na śmierć przeszło 500 więźniów. Przez obóz ten przewinęło się około 10 tys. osób. Wysyłano ich na śmierć lub na poniewierkę do innych obozów.

Ludzie opuszczali salę. Spoglądali jeszcze na ławę oskarżonych. Szli milcząco...

K. PISARCZYK

Młodzi ludzie spoglądali na ławę oskarżonych. Była pusta. Gdzie są oprawcy?

„Nigdy więcej wojny“ - mówi delegat na Kongres ZBoWiD poseł mgr F. Pawłowski

Tragedia dni wrześniowych 1939 r., partyzantka, pobyt w obozach koncentracyjnych, to w krótkim skrócie „życiorys” lat 1939—1945 znanego działacza ruchu ludowego, wiceprzewodniczącego WK ZSL w Bydgosz-

czy, posła na Sejm PRL mgr FRANCISZKA PAWŁOWSKIEGO, delegata na Kongres ZBoWiD.

Lata 1939—1945 wywarły swoiste piętno na mnie. Dlatego na Kongresie będę starał się o podkreślenie wagi walki o pokój, żeby następne pokolenia nie musiały przeżywać koszmarnych nocy nieszczęścia, niewoli. „Nigdy więcej wojny” — to hasło powinno zespolic jeszcze bardziej wszystkich członków naszego związku, którego wpływ na nasze codzienne życie społeczne, polityczne i gospodarcze winien być — moim zdaniem — większy. (y)

na ulicy miały miejsce w innych dzielnicach miasta. (SOB.)

Budynek klubu „Bełmy” przy ul. Grunwaldzkiej — został wreszcie, po długich latach, estetycznie odmalowany z zewnątrz. Jednakże pozostawiono tam przed budynkiem chu i innych odpadów — jak sądzimy — nie ozdoby placówki... (KR.)

awkami...?

Od kilku miesięcy brak jest w sklepach elektro-technicznych na terenie Bydgoszczy oprawek do żarówek. Każda wizyta w tych placówkach kończy się odpowiedzią: „Ekspedienci nie odpowiadają, kiedy przyjdzie”. A przecież w tym czasie rośnie popyt na żarówki. Czyżby były niedostępne?... (Tad.)

wypadki

Wypadki w Bydgoszczy

Pożegnanie zasłużonego pedagoga

Mgr Franciszek Pawłowski

Wczoraj w IV Liceum Ogólnokształcącym w Bydgoszczy odbyło się uroczyste pożegnanie, odchodzącego na emeryturę, zasłużonego pedagoga mgr Franciszka PAWŁOWSKIEGO.

Seminarium Nauczycielskie kończył we Włocławku. Po dwóch latach bezrobocia otrzymuje pierwszą posadę nauczyciela szkoły podstawowej na wsi. Przez cały okres jest czynnym działaczem ruchu ludowego. Bierze udział w kampanii wrześniowej, jest m.in. uczestnikiem walki nad Bzurą...

W pierwszych latach okupacji walczył w szeregach Batalionów Chłopskich. Aresztowany przez hitlerowców, wywieziony został do obozu koncentracyjnego Oświęcim, następnie do Mauthausen.

Po wyzwoleniu przystępuje niezwłocznie do pracy nauczycielskiej, jednocześnie kończy studia na UMK w Toruniu. Przez jedną kadencję był posłem do Sejmu PRL. Jest czynnym członkiem ZBoWiD i innych organizacji społecznych.

Za swe zasługi odznaczony został „Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski”, „Krzyżem Grunwaldu” oraz innymi.

Do licznych życzeń Fr. Pawłowskiemu dołącza się również nasza redakcja. (kr.)

Bez prądu

Na zdjęciu: W kuluarach sejmowych — posłowie Władysław Giemza (woj. kieleckie) i Franciszek Pawłowski (woj. bydgoskie).

CAF fot. Tymński

- Wycinki prasowe:
1. „Nigdy więcej wojny”
 2. Pożegnanie zasłużonego pedagoga
 3. Zdjęcie z kuluarów sejmowych

NASI KANDYDACI

o sprawach wsi

**Bronisław
OWSIANIK**

(okręg brodnicki)

Syn chłopca, urodził się w 1922 r. we wsi Piliszczce (pow. Brześć n/Bugiem). Do szkoły średniej uczęszczał w Brześciu. Przed 1939 r. należał do Związku Młodzieży Wiejskiej „Stew”. W trzecim roku okupacji zostaje wywieziony przez okupanta do Prus.

Po wyzwoleniu osiedla się w województwie bydgoskim, wstępuje do ZMW „Wici” i od października 1946 r. jest instruktorem Pow. Zarz. ZMW w Toruniu, później instruktorem i kierownikiem organizacyjnym Zarządu Wojewódzkiego ZMP w Bydgoszczy.

Od 1950 r. zostaje powołany do pracy w ZSL, jest kierownikiem organizacyjnym WK, następnie sekretarzem, a od sierpnia ub. roku — prezesem WK ZSL w Bydgoszczy. Jest członkiem komisji rolnictwa i leśnictwa, sekretarzem Prezydium Rady Spółdzielczej WZGS.

Bronisław Owsianik wchodzi w skład Naczelnego Komitetu ZSL.

**Franciszek
PAWŁOWSKI**

(okręg włocławski)

Urodził się w 1909 r. w Woli Nakonowskiej w pow. włocławskim. Tam kończy szkołę średnią, a w Toruniu — wydział geografii gospodarczej UMK.

W latach trzydziestych jest organizatorem i współzałożycielem ZMW „Wici” na Pomorzu, od 1937 r. jest prezesem Zarządu Wojewódzkiego tej organizacji. Równocześnie bierze udział w pracy politycznej, będąc od 1930 r. członkiem PSL „Wyzwolenie”.

Po wojnie wraca do pracy politycznej w ruchu ludowym. W 1948 r. jest zawieszony w czynnościach i następnie aresztowany. Po przełomie październikowym zostaje rehabilitowany i obecnie pełni funkcję wiceprezesa WK ZSL.

Franciszek Pawłowski, będąc z zawodu nauczycielem, ze szczególnym oddaniem zajmował się tworzeniem uniwersytetów ludowych, aż do rozwiązania TUI w roku 1948.

W czasie okupacji do chwili aresztowania — 1941 r. i osadzenia w obozie koncentracyjnym pracuje w konspiracji w ramach ZNP, jest delegatem do spraw politycznych i oświatowych w ruchu ludowym.

Obecnie piastując szereg funkcji społecznych i politycznych jest wykładowcą szkoły średniej w Bydgoszczy.

**Jan
BONOWICZ**

(okręg toruński)

Urodził się w 1905 r. w Wólce Szewie (pow. Aleksandrów Kuj.), gdzie do chwili obecnej prowadzi 9-hektarowe gospodarstwo. Tam kończy szkołę podstawową oraz 2 klasy gimnazjum w Aleksandrowie Kuj.

Od 1920 r. bierze aktywny udział w młodzieżowym ruchu chłopskim w ówczesnym powiecie nieszawskim, jest wiceprezesem kół ZMW. W latach 1934—39 jest przewodniczącym w Pow. Komisji Przystosowania Rolniczego, w 1926 pracuje w kółkach rolniczych, jest współzałożycielem Kasy Stefczyka.

Do Stronnictwa Ludowego należy od 1926 r., w czasie okupacji bierze udział w chłopskim ruchu konspiracyjnym „Racławice”, który należy do PAL. Jest dowódcą plutonu.

Po wyzwoleniu jest pierwszym przewodniczącym PRN i prezesem Powiatowego Zarządu SL i Pow. Związku Samopomocy Chłopskiej, organizuje spółdzielczość. Od roku 1948 jest prezesem Zarz. Woj. Odrodzonego PSL. Następnie wiceprezesem i sekretarzem WK ZSL do roku 1952, kiedy to pozostając nominalnie członkiem WK — zostaje odsunięty od czynnego życia politycznego. Na ostatnim zjeździe wojewódzkim zostaje ponownie wybranym wiceprezesem WK ZSL w Bydgoszczy.

Tak się składa, że wszyscy trzej kandydaci brali czynny udział w przedwojennym i po-

Franciszek Pawłowski - kandydat do Sejmu (prawo podstawa),
b. d. i m.

III/1 Materiały dotyczące rodziny relatora Pawłowskiego
Francuska

1. Spis wvel. Rodziny Pawłowskich będących na Łęcku

30.06. - 1.07.1948, rękopis (oryg.)

k.2 s.1-3

III/1 Spis Wiel. Parafny Parafodlich
 biorguyl udziat z Zjedzie a du ad 30^{ty} do 1^{ty} 1179
 w skradzie nastepujacych rozdziazach
 uyl ad P. Augustyna. Wzajemnie

1. Skokandria. Znamionowa
2. Stefan Parafodli } mierzyc W. de, Piotrowy 34-12-67
3. Wanda Parafodli } znow ul. Oczeparskiego 6 //
 dawnej, Reymonta
4. Jadwiga Starich
5. Wladyslaw Starich
6. Eugenia Myszkowska ze Starich
7. Janusz
8. Wiestaw
9. Jacek
10. Irene Myszkowska znow Janusza
11. Jola Myszkowska - in. Wiestawa
12. Xenobia Starich
13. Jozef Starich
14. Irene Starichowa znow Jozefa
15. Bożena Starichowa ciotka Jozefa
15. Tomasz Starich syn Jozefa
16. Innocenty Starich
17. Halina Starich znow Innocentego
18. Wladimir Starich syn Innocentego
19. Regina Zujda z d. Baranowska
20. Pawel Zujda mąż Reginy
21. Mikuldem Baranowski syn Tekli
22. Karolina Baranowska znow Mikuldem
23. Ryszard Baranowski
24. Elze Budyńska ciotka Ryszarda

- 22. Ryszard Bystrycki mąż Ewy.
- 23. Barbara Rybarska z d. Baranowska
- 24. Eugeniusz Rybarski mąż Broni
- 25. Kazimierz Baranowski
- 26. ~~Bosanka~~ (Palmar) Kowalewski z Palmarskiej
- 27. Magdalenia Kowalewski z ~~Palmar~~
- 29. Elżbieta Kudaska
- 30. Łukasz Purocki syn Lucjana
- 31. Teresa Purocka żona Łukasza
- 32. Krysztyna Woinea z Purockich córka Marcela
- 33. Janek Woinea mąż Krysty.
- 34. Józef Purocki syn Marcela
- 35. ~~Halina~~ ~~Kamila~~ Purocka żona Stanisława
- 36. Olgierd Purocki syn Stanisława
- 37. Franciszek Purocki
- 38. Tadeusz Purocki
- 39. Genowefa Purocka żona Tadeusza
- 30. Leszek Purocki
- 31. Elżbieta Purocka
- 32. Marcin Cieniński syn Kazimierz z Purockich
- 33. Halina Cienińska żona Marcin
- 34. Szczerzyński Maria żona Stanisława
- 35. Regina Szczerzyńska żona Henryka
- 36. Henryk Szczerzyński syn Marii
- 37. Kierści Szczerzyński syn Henryka
- 38. Szczerzyński ~~Ryszard~~ ~~Jan~~ syn Leona
- 39. Szczerzyński Teresa żona Ryszarda
- 40. Szczerzyński Teresa córka Ryszarda
- 41. Szczerzyński Grażyna — Ryszarda

- 42. Jan Rottowos.
- 43. Helena Rottowos.
- 44. Tadeusz Rottowos.
- 45. Helena Rottowos.
- 46. Adam Rottowos zyr. Tard.
- 47. Anna Rottowos. 18th Tard.
- 48. Jan Stefanski
- 49. Barbara Stefanska.
- 50. Henryk Mikolajewski przyjaciel. Krzyz Vainio.
- 51. Janina Kropick z Sesozytsch.

III. /4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945
- Pawłowski Franciszek

1. Sprawozdanie z działalności Stowarzyska b. Więźniów
Politycznych Hitlerowskich Obojów Koncentracyjnych
i Więzień przy Karkodzie Woj. ŁB o W. i D. w Bydgoszczy,
za rok 1980, Bydgoszcz, styczeń 1981 r., mwp. (kopie) k. 5 s. 1-5

Sprawy z d a n i e

z działalności Środowiska b. Więźniów Politycznych
Hitlerowskich Obozów Koncentracyjnych i Więzień
przy Zarządzie Województwa ZBoWiD w Bydgoszczy
za rok 1980.

Rok 1980 był już 24-tym rokiem działalności Środowiska więźniarskiego, które od czasu powołania jego jako jednej z komitej problemowych, stało się ważnym ogniwem w łańcuchu kombatanckiej wspólnoty zorganizowanej w ZBoWiD. Działalność wyraziła się m.in. systematycznością odbywanych spotkań miesięcznych, dla których przyjęto stałą datę 5-go dnia każdego miesiąca, upamiętniającą dzień uwolnienia jednych z ostatnio wyzwolonych w 1945 roku obozów, jakimi były Mauthausen i Gusen. Konsekwentnie stosowana systematyczność upowszechniła spotkania nie tylko wśród społeczeństwa więźniarskiego organizacyjnie podporządkowanego Zarządowi Województwa ZBoWiD w Bydgoszczy, lecz również wśród tych b. więźniów, którzy zamieszkuje tereny innych województw, a w których zorganizowana działalność więźniarska nie istnieje. Ustalane planami rocznymi programy zapomniały zainteresowania spotkaniami, na których duża frekwencja była wskaźnikiem potrzeby życia organizacyjnego i aktywnego w nim uczestniczenia. Tematyka spotkań miesięcznych nawiązywała do zagadnień i sytuacji występujących w kraju i w świecie, przystosowana była do obywatelskich i życiowych potrzeb uczestniczących. Występujący na spotkaniach zapraszani publicyści, redaktorzy i lekarze rozwijali tematy z dziedzin i zakresów np.: polityki, gospodarki, zdrowia itp. Szerokie omawianie zagadnień wywoływało rzeczową i ożywioną dyskusję świadczącą o zrównoważonej i obywatelsko zdyscyplinowanej postawie b. więźniów. Ujawniona ona została szczególnie w sytuacji niosącej ogólne dążenia do zmian wyrażonych m.in. licznymi postulatami, o usiarkowanie których Środowisko więźniarskie konsekwentnie występowało, przekazując swoje opinie i ustosunkowanie się również na forum Krajowej Komitej b. Więźniów Hitlerowskich przy Zarządzie Głównym ZBoWiD w Warszawie.

W roku 1980 przypadły uroczystości wiążące się z 35-tą rocznicą uwolnienia poszczególnych obozów koncentracyjnych. Były one, w chronologicznej kolejności przypadających rocznic, szczególnie uroczyste obchodzone. Zaliczyć do nich należy spotkania: w styczniu - Auschwitz-Birkenau; w kwietniu - Ravensbrück; w maju - Mauthausen-Gusen. Spotkania te nazwać można było zjazdami, gdyż uczestniczyli w nich b.więźniowie innych Środowisk spoza województwa bydgoskiego. Każdorazowo programy obejmowały: części oficjalne, z wystąpieniami okolicznościowymi, oraz artystyczne w wykonaniu tak zawodowych zespołów, jak np. w styczniu Zespołu Filharmoników Bydgoskich, jak i szkolnych, np. w maju młodzież Szkoły Podstawowej Nr 21.

W odniesieniu do Szkoły Podstawowej Nr 21 należy podkreślić, że Środowisko utrzymuje datujący się już od wielu lat, stały kontakt z dyrekcją, wychowawcami i młodzieżą tej szkoły. wzajemna obecność młodzieży na spotkaniach i udział b.więźniów w uroczystościach szkolnych nawiązały serdeczną i przyjazną, która ma poważny wpływ na rozwój poczucia patriotycznego młodego pokolenia. B.więźniowie służą młodzieży materiałami o tematyce wiążącej się z martyrologią obozów i więzień oraz walk z okupantem, które te materiały w postaci poezji, prozy i pieśni stały się treścią wystąpień podczas uroczystości. Historie i wypowiedzi b.więźniów narysowane przez młodzież podczas spotkań, służą jako materiały w przedmiocie programowego wychowania obywatelskiego.

Działalność na odcinku młodzieżowym rozwija się także na terenie innych szkół, do których zaproszeni są b.więźniowie, członkowie Środowiska.

Obchodzone uroczystości rocznicowe w roku 1980 nacechowane były szczególnym powiązaniem z uroczystościami organizowanymi na terenie nie tylko kraju, lecz i za granicą. Delegaci bydgoskiego Środowiska uczestniczyli w wielkiej manifestacji na rzecz pokoju w Oświęcimiu, delegat Bydgoszczy, b.więźniak I-go transportu Polaków, historycznie nazwanego transportem tarnowskim, wziął udział w Zjeździe w Tarnowie, przedstawiciele więźnierskiej społeczności z Bydgoszczy brali udział w programowo bardzo rozwiniętej uroczystości w Płocku, liczna grupa b.więźniarek Ravensbrück wyjechała autokarem na międzynarodową uroczystość zorgani-

zwaną na terenie obozu w IRD oraz otoczono liczną grupą, jak na warunki więzienia ze strefą dolarową, uczestniczyła w między-
narodowej uroczystości rocznicowej w Mauthausen i Guzen na
terenie Austrii. Wyjazd ten bydgoskie Środowisko zarządczo
Środowisku norazawskiemu, które także Bydgoszcz powierzyła
kierownictwo jednego z 3-ech autobusów, jakie Urząd Rady Ministrów
odał delegatom do dyspozycji.

W dniach od 3 do 8 października 1980 roku odbyło się planarne
sprawozdawczo-wyborcze posiedzenie Międzynarodowego Komitetu
Oświęcimskiego w Oświęcimiu, w którym jako delegat, broż również
udzielił członkiem bydgoskiego Środowiska więźniów.

Na podkreślenie zasługuje także i ta szczególna okoliczność,
że jeden z członków Środowiska, a mianowicie Tadeusz Sierczak,
wizytował, przekazując pisane serdeczne pozdrowienia, współtow-
razczy obywateli niedożył w Czechosłowacji, i na tym zatem odcinku
nawiązane zostały cenne nici przyjaźni.

Działalność i kontakty bydgoskiego Środowiska nie ograni-
czyły się tylko do terenu aktualnego, czy nawet dawnego woi-
wództwa, lecz włączyły i wiąże się ze wszystkimi Środowiskami w
kraju. Szczególnie serdeczną i przyjacielską łączność utrzymuje
b. więźniowie bydgoscy ze Środowiskami i Klubami działającymi
przy Zarządach Województw ZBWiD w Warszawie, Krakowie, Łodzi,
Poznaniu, Katowicach, Płocku, Gdańsku i Szczecinie.

Zo bardzo ważny kierunek działania Środowisko uważa kulty-
wowanie pamięci zdarzeń historycznych. Wyraża się ono nie tylko
w czczeniu rocznic w przygotowanych programach spotkań, lecz i
w bezpośrednim udziałzie w utrwaleniu pamięci o miejscach walk i
martyrologii zapisanych w dziejach naszego narodu.

W latach ubiegłych takim przykładem były:

- własne zorganizowanie i sfinansowanie pamiątki ku czci powro-
dzianych patriotów, głównie nauczycieli, w Dolinie Śmierci pod
Fordoną - urządzenie cmentarza i zbudowanie pomnika ofiar
hitlerowskiego więzienia w Koronowie oraz architektoniczne za-
gospodarowanie grobów żołnierskich i masowych w Dębogórze pod
Koronowem. Trwająca natomiast jeszcze starania jest własne
upamiętnienie bitwy Polaków z Niemcami zwycięsko stoczonej w
okrocie walk z Krzyżakami w tęgoku Wielkim pod Koronowem w dniu
10 października 1410 roku.

4

- 3 -

Realizacja projektu wzniesienia pomnika jest już poważnie zaawansowana. Wystąpiło jednak opóźnienie spowodowane zmianą lokalizacji. Starania Środowiska wykonano ponownie w formie społecznej dokumentacji geodezyjnej i geologicznej, która przyczyni się do zagospodarowania i wzniesienia pomnika w 1981 roku.

Wszystkie poczynienia upamiętniające miejsce pamięci narodowej na terenie Koronowa i jego okolic Środowisko wiąże z Kołem terenowym ZBoWiD w Koronowie, którego wieloletnim opiekunem jest przewodniczący Środowiska, a prezesem Koła członkini Środowiska.

Z inicjatywy członka Środowiska, pełniącego również od wielu lat rolę opiekuna Koła terenowego ZBoWiD w Brusach, ufundowano i odesłano tablicę poświęconą bohaterom Szarych Szeregów, poległym w walkach z okupantem. Z tejże też inicjatywy w nowo budującej się szkole podstawowej w Brusach organizuje się Izba Pamięci Narodowej poświęcona głównie partyzanckiej działalności na Kaszubach.

Środowisko otoczyło także opieką i posłużyło pomocą w zainwentaryzowaniu Izby Pamięci Narodowej w Niemolinie pod Trzebnicą, zorganizowanej przez zmarłego b. więźnia Guson kol. Henryka Wrzeszczyńskiego. Zadanie to, do wykonania którego powołano fachowe siły Okręgowego Muzeum w Bydgoszczy, zrealizowane zostanie w 1981 roku.

Członkowie Środowiska, b. więźniowie Hauthausen-Guson, konsultowali z autorem kol. Stanisławem Dobosiwiczem z Wereszawy treść publikacji pt.: "Hauthausen-Guson - Obóz Zagłady", której drugi tom pt.: "Samobrona i konspiracja" pojawił się już także na półkach księgarskich. Opracowanie to okazało się jeszcze w trzecim tomie poświęconym życiu kulturalnemu, jakim, mimo nieludzkich obozowych warunków, rozwijało się i krzepiło serce i duże więźniów.

W roku 1980 wykonano zostało poważne przedsięwzięcie, jakim było opracowanie kroniki działalności Polskiego Związku b. Więźniów Politycznych na terenie okręgu bydgoskiego w latach 1945-1949. Zadania tego podjął się kol. nac. Jan Cieluch - b. więzień Sachsenhausen i Guson i wykonał je kosztem ogromnego nakładu pracy i czasu.

Sprawozdanie przedstawione za rok 1980, nie obejmuje całościaktywności działalności, tym bardziej że nie wszystkie zamierzenia można było sfinalizować w roku sprawozdawczym. Sądzimy jednak, że daje ono wyraz wszechstronności działania i obrazuje intencje, jakie rodzi wspólnota życia organizacyjnego.

Wszystkim Koleżankom i Kolegom, tak naszego Środowiska, którym zawdzięczamy realizację zadań, jak i Przyjaciółom bratnich Środowisk z terenu całego kraju, składamy serdeczne i przyjacielskie wyrazy wdzięczności.

Za Zarząd

Jan Szafrański
[Signature]
 sekretarz

Alfred Maciejewski
[Signature]
 przewodniczący

Bydgoszcz, styczeń 1981 r.

IV/1. Korespondencja - Pawłowski Franciszek

1. Pismo Postmaster-General do F. Pawłowskiego z podziękowaniem za opiekę nad delegacją w czasie pobytu w Wairarapa, Wellington, 30.08.1959, mwp.(oryg.) k.1 s.1
2. Pismo I. G. Farbenindustrie do F. Pawłowskiego dot. zgłoszenia patencji, Frankfurt n. Menem, 12.02.1963, mwp.(oryg.) k.2 s.2-3
3. Pismo F. Pawłowskiego do I. G. Farbenindustrie z informacją o wyślanych dokumentach, Bydgoszcz, 25.08.1963, mwp.(kopia) k.1 s.4
4. List F. Pawłowskiego do I. G. Farben... z prośbą o szybkie rozpatrzenie zgłoszonej patencji, Bydgoszcz, 20.04.1965, rękopis oraz pocztowy dowód nadania korespondencji k.1 s.5
5. Pismo I. G. Farbenindustrie do F. Pawłowskiego z odpowiedzią, Frankfurt n. Menem, 6.07.1965, mwp.(oryg.) k.2 s.6-7
6. List F. Pawłowskiego do I. G. Farbenindustrie, Bydgoszcz, 5.08.1965, mwp.(kopia) k.1 s.8
7. Pismo I. G. Farbenindustrie do F. Pawłowskiego, Frankfurt n. Menem, 6.01.1966, mwp.(oryg.); k.2 s.9-10
8. Pismo Schiedsgericht - Wollheimabkommen do F. Pawłowskiego, Frankfurt n. Menem, 28.03.1966, mwp.oryg. k.1 s.11
9. Pismo Schiedsgericht - Wollheimabkommen do F. Pawłowskiego, Frankfurt n. Menem, 5.04.1966, mwp. k.2 s.12-13
10. List F. Pawłowskiego do I. G. Farbenindustrie z odpowiedzią, Bydgoszcz, 16.09.1966, mwp.(oryg.) k.1 s.14
11. List F. Pawłowskiego do Wydziału Dewizowego Banku Polskiej Kasy Opieki SA, b. d. i. m., rękopis. k.1 s.15
12. List F. Pawłowskiego do Wydziału Dewizowego Banku Polskiej Kasy Opieki SA, Bydgoszcz, 21.11.1966, mwp.(kopia) k.1 s.16

13. Pismo Pełnomocnika Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej do F. Pawłowskiego z prośbą do nadania dokumentów, Warszawa, 14.05.1973, msp. (oryg.) k.1 s.17
14. Pismo F. Pawłowskiego do Pełnomocnika Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z odpowiedzią, Bydgoszcz, 12.07.1973, msp. (kopia) k.1 s.18
15. Zaproszenie F. Pawłowskiego na spotkanie z członkami Wojewódzkiego Zespołu Pielęgniarskiego, Bydgoszcz, 1.12.1984, msp. k.1 s.19
16. Kawiadomienie o II Walnym Zjeździe Towarzystwa Opieki nad Osłabionymi, Bydgoszcz, 14.04.1986, msp. k.1 s.20

POSTMASTER-GENERAL'S OFFICE.

Wellington,

30th October, 1959.

mgr Pawlowski Franciszek,
Posel Na Sejm P R L,
Warszawa Sejm,
Warsaw,
POLAND.

Dear Mr. Franciszek,

I have travelled far since leaving your country, but I still remember with pleasure your friendliness and your willingness to assist me and the other members of our delegation to the best of your ability during our stay in Warsaw. Will you please accept and convey to those associated with you our sincere thanks and appreciation for all that you did to help us.

Best wishes,

Yours sincerely,

(M. Mochan)
Postmaster-General

I. G. FARBENINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT IN ABWICKLUNG

DRAHTWORT
Farbenil
Frankfurtmain

FERNRUF
SAMMELNUMMER
72 02 31

FERNSCHREIBER
041 1579

KONTEN
Postscheck-Konto Frankfurt (Main) 38281
Landeszentralbank Frankfurt (Main)
Girokonto 4/82
Deutsche Bank AG. Frankfurt (Main)
Konto Nr. 30200
Dresdner Bank AG. Frankfurt (Main)
Konto Nr. 132859
Commerzbank AG. Frankfurt (Main)
Konto Nr. 97879

POSTANSCHRIFT:
I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft i. Abw., (16) Frankfurt (Main) 1
Postfach 4129

Herrn
Franciszek Pawłowski
Bydgoszcz/Polen
Sienkiewicza 24 m.8

Ihre Zeichen Ihre Nachricht vom Unsere Zeichen (in der Antwort angeben)

FRANKFURT (MAIN)
Bockenheimer Landstraße 51

12. Februar 1963

ALGA Dr. Pe/Hi.

Odnosnie: Zgłoszenie pretensji nr. rejestr. 97 575/St.1578
A 1032

Szanowny Pan. Pawłowski !!.....

Pańskie zgłoszenie pretensji jest pod powyższym numerem u nas w opracowaniu. Prosimy przy korespondencji z nami wciąż ten numer podawać, aby nam umożliwić uporządkowane opracowanie.

W załączeniu przesyłamy Panu trzy egzemplarze naszego kwestionariusza, z których dwa egzemplarze wypełnione i przez Pana podpisane prosimy nam zwrócić. We własnym interesie należy kwestionariusz możliwie jak najdokładniej i czytelnym pismem wypełniać. Odpowiedzi na pojedyncze pytania muszą być podane w języku niemieckim, gdyż przy tej liczbie zgłoszeń pretensji ze strony innych osób nie jesteśmy w stanie wszystkiego przetłumaczyć na język niemiecki.

Ponieważ kwestionariusz nie wiele miejsca pozostawia dla wyczerpującej odpowiedzi na poszczególne pytania a dokładna znajomość rzeczy decyduje o szybkim załatwianiu Pańskiego podania, uważamy za stosowne, jeśli Pan na jednym lub więcej osobnych arkuszach zajmie stanowisko wobec pojedynczych pytań. Dotychczasowa praktyka wykazała, że pojedyncze dane w kwestionariuszu nie są wystarczające, aby z całą pewnością można było stwierdzić, czy wnioskodawca faktycznie pracował przymusowo na korzyść naszego Towarzystwa.

Przedto również leży we własnym interesie, jeśli Pan na pojedynczych arkuszach poda wszystkie szczegóły, które utkwiły w Pańskiej pamięci. Podaj Pan szczegółów dotyczących zarówno umieszczenie jak i miejsca pracy oraz szczegółów wykonanej przez Pana pracy. Wspomnij Pan wszystkie ważniejsze zdarzenia w lagrze i na miejscu pracy, które Pan sobie przypomina. Każdy szczegół, nawet gdyby w Pańskich oczach

3

I. G. FARBENINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT

IN ABWICKLUNG

- 2 -

był niepokaźny, może być decydującej ważności przy ocenie Pańskiego podania. Jeżeli w tej chwili nie przypomina sobie Pan już nazwiska pojedynczych funkcjonariuszy, jak lagerfi-rera, lagerkapo, starszyzny bloku i kapo nakazu pracy; prosimy o opisanie nam danej osoby i w miarę możliwości jej uderzające osobiste właściwości.

Jak wynika dalej z kwestionariusza, potrzebujemy bezwarunkowo dowód o przyczynach które swego czasu prowadziły do aresztowania i osadzenia Pana do obozie koncentracyjnym Oświęcim. Wyraźnie zwracamy uwagę na to, że Pana własne przedstawienie sprawy odnośnie tych powodów jest niewystarczające. Prosimy więc postarać się dla udowodnienia przyczyny prześladowań o odpowiednie podłoże, tzn. potwierdzenie właściwej władzy oraz zaręczenie z mocą przysięgi tych osób, które o okolicznościach jakie doprowadziły do aresztowania Pan są najdokładniej poinformowane.

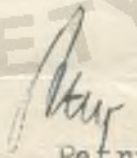
Obejmując całość zwracamy jeszcze raz uwagę, że bezwarunkowo wymagany jest, podanie o zgłoszenie pretensji przez własne przedstawienie sprawy i odpowiednie podłoża, możliwie jaknajdalej rozległe umotywwać.

Z poważaniem

I. G. FARBENINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT

in Abwicklung

i. A.

(Dr. Petry)

Załączniki:

Kwestionariusze

3 egzemplarze

MARIO BEI Franciszek
Hydgosca, ul. Wodrowskiego 16m.38.
früher ul. Sienkiewicza 24m.8.

Hydgosca, dn. 25.08.1965.

An

I.G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft
in Abwicklung

Frankfurt/Main/
Eckenheimer Landstrasse 51
Bundesrepublik Deutschland

In Zusammenh. mit angeknüpft an seine Adresse Schrift
unter Nummer 47/71/1965 A 1092 vom 12. Februar 1965 sende ich bei-
liegend:

1. Doppelt ausgefüllten Formulare
2. ein Anzeigenblatt zu dem Fragebogen für Nummern: 19 a, b, 21, 23, 27, 31.
3. Die Bescheinigung des Gemeinderates Galiowice und ihre Übersetzung an die deutsche Sprache.
4. Die Bescheinigung des Vorstandes der Kreisabteilung des Lehrverbandes Polens in Glociawa und ihre Übersetzung an die deutsche Sprache.
5. Die Bescheinigung des Wojewodschafts-Komitee der Vereinigten Volkspartei in Hydgosca und ihre Übersetzung an die deutsche Sprache.

6

I. G. FARBENINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT IN ABWICKLUNG

DRAHTWORT
Farbenil
Frankfurt/Main

FERNRUF
SAMMELNUMMER
72 02 31

FERNSCHREIBER
041 1579

KONTEN
Postscheck-Konto Frankfurt (Main) 38281
Landeszentralbank Frankfurt (Main)
Girokonto 4/82
Deutsche Bank AG. Frankfurt (Main)
Konto Nr. 30200
Dresdner Bank AG. Frankfurt (Main)
Konto Nr. 132859
Commerzbank AG. Frankfurt (Main)
Konto Nr. 97879

POSTANSCHRIFT:

I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft i. Abw., 6 Frankfurt 1
Postfach 4129

Herrn
Franciszek Pawlowski,
Bydgoszcz / POLEN
ul. Modnewiowa 16 m. 38

L

J

Ihre Zeichen

Ihre Nachricht vom

Unsere Zeichen (In der Antwort angeben)

FRANKFURT (MAIN)
Bockenheimer Landstraße 51

ALGA 353 Bk/Jo.

6. Juli 1965

Betr.: Forderungsanmeldung Reg.Nr. 97 575/St.1578/A.1032

Nach eingehender Prüfung müssen wir Ihnen leider mitteilen, dass wir Ihren Antrag auf Gewährung einer Entschädigung nach dem Wollheim-Abkommen nicht anerkennen können.

Es kann wohl unterstellt werden, dass Sie im Arbeitslager Monowitz inhaftiert waren und dort auch zur Zwangsarbeit für unsere Gesellschaft eingesetzt worden sind, wenn auch hinsichtlich der Arbeitszeit einige Fragen bisher ungeklärt sind. Die Gewährung einer Entschädigung setzt aber ausserdem voraus, dass der Betroffene wegen seiner politischen Gegnerschaft gegen den Nationalsozialismus verfolgt wurde. Das dürfte bei Ihnen nicht der Fall sein. Sie selbst erklären, dass Sie nach der Besetzung Polens Ihren Aufenthaltsort wechselten. Anscheinend sind Sie dadurch der Besatzungsmacht aufgefallen, was auch zu Ihrer Verhaftung geführt hat. Hinzu kommt, dass auf Ihrer noch vorhandenen Häftlingspersonalkarte als Verhaftungsgrund "Hochverrat; Vorstrafen: 1 mal - Flugblätter" vermerkt ist. Es muss deshalb angenommen werden, dass Ihre Verhaftung und Verfolgung durch die damaligen Stellen der Besatzungsmacht aus Sicherheitsgründen erfolgt ist. Das schliesst jedoch die Gewährung einer Entschädigung aus. Auch wenn wir für Ihr damaliges Handeln volles Verständnis aufbringen und Ihre Haltung respektieren, können wir

-2-

7

6.7.1965
Bk/Jo. AIGA 353

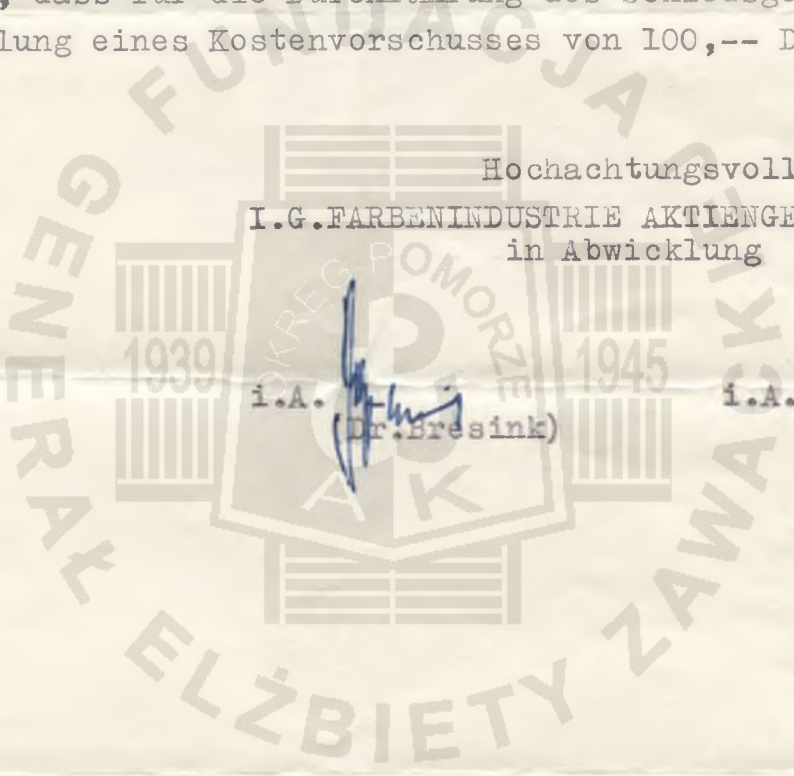
- 2 -

Ihnen die beantragte Entschädigung nicht zusprechen, da die Voraussetzungen, nämlich eine Verfolgung wegen politischer Gegnerschaft gegen den Nationalsozialismus, nicht gegeben sind.

Wenn Sie sich durch diesen Entscheid benachteiligt fühlen, steht es Ihnen frei, das Schiedsgericht anzurufen. Sollte dies Ihre Absicht sein, so bitten wir um Mitteilung, damit wir Ihnen die notwendigen Formulare zusenden können. Wir machen darauf aufmerksam, dass für die Durchführung des Schiedsgerichtsverfahrens die Zahlung eines Kostenvorschusses von 100,-- DM erforderlich ist.

Hochachtungsvoll

I.G.FARBENINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT
in Abwicklung

i.A. *[Signature]*
(Dr. Bresink)

i.A. *[Signature]*
(Grätz)

Franciszek Pawłowski

Bydgoszcz /POLEN
ul. Modrzewiowa 16 m 38.

Bydgoszcz, den 5 August 1965.

An die

I.G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft
in Abwicklung

Frankfurt /Main
Postfach 4129
Bockenheimer Landstrasse 51.

Betrifft: Forderungsanmeldung Reg.Nr. 97 575/ST.1578/A.1032
Ihre Zeichen: ALGA 353 Bk/Jo.
Ihr Schreiben vom 6 Juli 1965.

Aus Ihrem obigen Schreiben habe ich mit Bedauern erfahren, dass Sie meine Forderungsanmeldung leider negativ behandelt haben.

Erlauben Sie jedoch bitte, dass ich meine Be ruendung nochmals hiermit vorstelle, denn meine Forderung ist laut dem Bundesentshaedigungsgesetz /BEG/ ganz und voll be ruendet.

Meine Verhaftung und Verfolgung durch die Gestapo erfolgte aus weltanschaulichen Gruenden wegen meiner Gegnerschaft zum faschistischen Nazi-System. Ich war naechlich aktives Mitglied der fortschrittlichen, linksorientierten Jugendorganisation " WICI ". Diese Organisation stand uebrigens auch vor Kriegaaubruch in Oposition zu der damaligen polnischen Regierung und kaempfte um eine fortschrittliche - soziale Gesellschaftsordnung.

Sefort nach der Besetzung Polens hat man mich gewarnt, dass die Gestapo alle Aktivisten der links eingestellten Parteien, u.d. auch der Organisation " WICI " und der Volkspartei verfolgt und verhaftet. Aus diesen Gruenden habe ich meinen Aufenthaltsort gewechselt und mich versteckt gehalten. Trotz meinen diesbeueglichen Bemuehungen wurde ich jedoch durch die Gestapo gefunden und verhaftet. Die Gestapo mit ihren beruechtigten Methoden hat mir zwar verschiedene politische Handlugen gegen die Okupationsmacht einreden wollen, was jedoch absolut der Wahrheit nicht entsprach.

Es ist deshalb nicht ausgeschlossen, dass derartige unwahren Vorwuerfe in irgend welcher Personalkarte grundlos vermerkt sind.

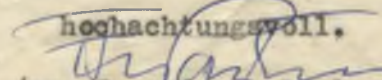
Die entsprechenden Beweisdokumente /Bescheinigungen/ habe ich meiner Forderungsanmeldung beigefuegt.

Im Ergaenzungsblatt zu dem Fragebogen habe ich zur Frage Nr. 19 u.a. die Verhaftungsumstaende der Lehrerschaft im Kreise Włocławek /Leslau/ vorgestellt, um die damals bestehenden Verhaeltnisse genauestens zu schildern.

Ich bitte deshalb hoefl. Ihre leider irrtuemliche Argumentierung einer eingehender Pruefung zu unterziehen.

Heffentlich habe ich mit obigen Aufklaerungen Ihre alle noch bestehenden Zweifel beseitigt und bitte drigend um Aenderung Ihres Entscheides ohne das Schiedsgericht anzurufen

Einer umgehenden, positiven Antwort entgegenehend zeichne ich

hochachtungsvoll,

/mgr Franciszek Pawłowski/.

9

I. G. FARBENINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT IN ABWICKLUNG

DRAHTWORT
Farbenil
Frankfurtmain

FERNRUF
SAMMELNUMMER
72 02 31

FERNSCHREIBER
041 1579

KONTEN
Postscheck-Konto Frankfurt (Main) 38281
Landeszentralbank Frankfurt (Main)
Girokonto 4/82
Deutsche Bank AG. Frankfurt (Main)
Konto Nr. 30200
Dresdner Bank AG. Frankfurt (Main)
Konto Nr. 132859
Commerzbank AG. Frankfurt (Main)
Konto Nr. 97879

POSTANSCHRIFT:

I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft I. Abw., 6 Frankfurt 1
Postfach 4129

Herrn
Franciszek Pawlowski
Bydgoszcz /Polen
ul. Modrzewiowa 16 m.38

Einschreiben
Rüchschein

L

J

Ihre Zeichen

Ihre Nachricht vom

Unsere Zeichen (In der Antwort angeben)

FRANKFURT (MAIN)

Bockenheimer Landstraße 51

ALGA Gr.

6.1.1966

Betr.: Forderungsanmeldung Reg.Nr.97 575 /St.Nr.1578 /A.Nr.1032

Gegen den Bescheid vom 6.7.1965 können Sie
innerhalb von drei Monaten nach dem Zustellungsdatum dieses
Schreibens B e s c h w e r d e bei dem

Schiedsgericht
zur Entscheidung über Anträge
nach dem Wollheim-Abkommen
Geschäftsstelle
Wirtschaftsprüfer Dr.H.Schlüter
6 Frankfurt am Main
Kettenhofweg 85

einlegen.

Das Schiedsgericht entscheidet endgültig. Der ordentliche
Rechtsweg ist ausgeschlossen.

1. Die Beschwerde ist zweifach einzureichen.

Sie muss enthalten:

Name und Wohnung des Beschwerdeführers,
Name und Wohnung des Bevollmächtigten,
Aktenzeichen der Forderungsanmeldung,
einen bestimmten Antrag und den Grund, weshalb und inwie-
weit die Entscheidung über seinen Antrag nach dem Woll-
heim-Abkommen angefochten wird.

Erforderliche Beweismittel sind beizufügen oder genau zu
bezeichnen.

- 2 -

I. G. FARBENINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT IN ABWICKLUNG

- 2 -

- 2. Der Beschwerde ist der Ihnen anliegend übersandte Schiedsvertrag, versehen mit Ihrer notariell beglaubigten Unterschrift, beizufügen.
- 3. Die Beschwerde muss von Ihnen oder Ihrem Bevollmächtigten unterschrieben sein. Für den Bevollmächtigten ist eine Vollmacht zur Durchführung des Beschwerdeverfahrens einzureichen.
- 4. Die Durchführung des Schiedsverfahrens ist von der Zahlung eines Vorschusses von DM 100,-- (einhundert) abhängig, der zu überweisen ist an:

Wirtschaftsprüfer Dr. Hartmann Schlüter
 Treuhandkonto Schiedsgericht Wollheim-Abkommen
 Konto Nr. 56750 bei der Deutschen Bank A.G.
 Filiale Frankfurt, 6 Frankfurt a. Main 1, Postfach 3603.

Reicht das Schiedsgericht die Akte der Beschwerdegegnerin unerledigt zurück, weil der Beschwerdeführer den Kostenbeitrag von DM 100,-- nicht gezahlt hat, so gilt die Beschwerde als abgelehnt.

- 5. Das Schiedsgericht trifft eine Sachentscheidung erst, wenn innerhalb der Beschwerdefrist
 - a) der Beschwerdeführer den Schiedsvertrag unterschrieben zurückgesandt hat,
 - b) eine ordnungsgemässe Beschwerdeschrift eingegangen ist.
 Fehlt eine dieser Voraussetzungen, wird die Beschwerde als unzulässig verworfen.
 Es wird darauf aufmerksam gemacht, dass die Beschwerdeschrift innerhalb dieser 3 Monate beim Schiedsgericht eingegangen sein muss.
- 6. Anwaltsgebühren und Auslagen für die Beschwerdeführer und / oder Bevollmächtigten werden nicht ersetzt.

Mit vorzüglicher Hochachtung
 I. G. FARBENINDUSTRIE AKTIENGESELLSCHAFT

i. A.
 (Dr. Bresink)

i. A.
 (Grätz)

SCHIEDSGERICHT - WOLLHEIMABKOMMEN

Geschäftsstelle: Wirtschaftsprüfer Dr. Hartmann Schlüter, Frankfurt am Main, Kettenhofweg 85

Herrn
Franciszek Pawlowski
Bydgoszcz
ul. Modrzewiowa 16/38

6 FRANKFURT/MAIN, 29. März 1966
Telefon 726855

Betr.: Beschwerde gegen den Bescheid der I. G. Farbenindustrie A. G. i. A.

Aktenzeichen: SG 8/66
Franciszek Pawloski

Wir bestätigen hiermit, dass Ihre Beschwerde vom .9. März.1966 . . . bei uns am . 18. März.1966 . eingegangen ist.

Die Beschwerde wird bei dem Schiedsgericht unter dem Aktenzeichen: S G .8/66 1945 geführt.

Die Beschwerde wird nunmehr dem Vorsitzenden des Schiedsgerichts vorgelegt werden. Sie werden über den Fortgang des Verfahrens rechtzeitig unterrichtet werden.

Der Betrag von DM 100,- ist hier eingegangen.

Hochachtungsvoll

SCHIEDSGERICHT - WOLLHEIMABKOMMEN
Der Leiter der Geschäftsstelle

H. Schlüter
Dr. Schlüter

SCHIEDSGERICHT - WOLLHEIMABKOMMEN

Geschäftsstelle: Wirtschaftsprüfer Dr. Hartmann Schlüter, Frankfurt am Main, Kettenhofweg 85

Herrn
Franciszek Pawlowski
Bydgoszcz
ul. Modrzewiowa 16/38

Einschreiben und
Rückschein

6 FRANKFURT/MAIN, 5. April 1966
Telefon 726855

Betr.: Beschwerde gegen den Bescheid der I. G. Farbenindustrie A. G. i. A.

Aktenzeichen: SG 8/66
Franciszek Pawlowski

Sehr geehrter Herr Pawlowski !

Das Schiedsgericht wird Ihre Beschwerde in der nächsten Sitzung am 2.7.1966 beraten und wahrscheinlich auch entscheiden. Da Sie wohl kaum zu einer mündlichen Verhandlung nach Ffm kommen werden, muß die Sache ohne mündliche Verhandlung entschieden werden. Sollten Sie nach Ffm. kommen wollen, dann teilen Sie dies mit. Im übrigen erhalten Sie die DM 100,-- nur zurück, wenn Sie den Prozeß gewinnen oder die Sache verglichen wird.

Was Ihren Anspruch selbst betrifft, so besteht kein Zweifel, daß Sie im Bunalager Monowitz gewesen sind, und zwar sind Sie am 22. Mai 1943 vom Hauptlager aus dorthin überstellt worden. Vermutlich sind Sie über 6 Monate im Bunalager Monowitz gewesen. Da Sie aber am 24.3.1944 im Häftlingskrankenbau des Hauptlagers geröntgt worden sind, ist es nicht ausgeschlossen, daß Sie bereits vor dem 24.3.1944 in's Hauptlager zurückgekommen sind. Äußern Sie sich bitte dazu und teilen Sie dabei auch mit, für welche Zeit Sie Entschädigung begehren, das heißt, ob für eine über oder unter 6 Monate liegende Zeit. Ihre Beschwerdeschrift enthält keinen Antrag.

Wie Sie wissen, genügt Bunaarbeit allein nicht, um einen Anspruch zu begründen. Sie müssen außerdem wegen Ihrer Gegnerschaft gegen den Nationalsozialismus verfolgt worden sein. Dies behaupteten

-2-

S c h i e d s g e r i c h t

zur Entscheidung über Ansprüche nach dem Wollheim-Abkommen
gegen die I.G.Farbenindustrie AG i.Abw., Frankfurt am Main

Az.: SG 8/66
P a w l o w s k i

In der Schiedsgerichtssache

des Franciszek Pawlowski, wohnhaft in Bydgoszcz, Polen,

Beschwerdeführers,

g e g e n

die I.G.Farbenindustrie AG i.Abw. in Frankfurt am Main,
gesetzlich vertreten durch ihre Liquidatoren,

Beschwerdegegner,

hat das Schiedsgericht in seiner Sitzung am 2. Juli 1966
folgenden Beschluß gefaßt:

Der Beschwerdegegner hat Herrn Franciszek Pawlowski
Entschädigung für über sechs Monate liegende Buna-
arbeit zu zahlen.

Dr. Dan Jankowski
Präsident
fiemanns

Franciszek Pawłowski
Bydgoszcz
ul. Moorzewiowa 16 m 38

Bydgoszcz, den 16. 9. 1966.

E i n s c h r e i b e n

An die
I.G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft
in Abwicklung
in Frankfurt a/Main
Silberbornstrasse 14

Ihre Zeichen ALGA Gr.

Betr. Forderungsanmeldung Reg.Nr.97 575/St.1578/A.1032

In Beantwortung Ihres w. Schreibens vom 10. 8. 1966. ueberreiche ich in der Anlage die mir zugesandte Zahlungsanweisung ueber den Betrag von

Pl. 5.000.00 (in Worten Fuenftausend)

mit meiner notariell beglaubigten Unterschrift versehen zurueck und bitte hoefl. den erwaentten Geldbetrag auf das Konto bei der Bank Polska Kasa Oszczednosci in Warszawa, ul. Traugutta nr. 7 ueberweisen zu wollen.

In Erwartung einer baldigen Mitteilung und im Voraus bestens dankend, zeichne ich

mit vorzueglicher Hochachtung

(Franciszek Pawłowski)

1 Anlage

Fr. Pawłowski
Bydgoszcz, Modrzewskiego 16/38
Nr. KW/2/28287/66/CK.

Bank.

Polska Kasa Opieki S.A.
Wydział Dewizowy.

4 Katowice

4 zażyciem przesłany zaświad-
czenie Związku Boj. o Wol. i Dem. w Byd-
goszcz. stwierdzające, że w okresie
okupacji hitlerowskiej przebywał
w obozie koncentracyjnym.

Jednocześnie domagamy się, aby
~~nie~~ odrodziliśmy się niewolnicę pra-
ca w obozie koncentracyjnym stryżmielem
bezpośrednio na skutek przesnego stawa
nia się we drodze korespondencyjnej, bez
korytowania z urzęd. adwokackich.

Jednocześnie upraszamy prosząc o wyda-
nie mi zaświadczenie Banku P.K.O. skier-
owanego zakwalifikowanie do ekspozytu
wersyjnego ualeinowej z tytułu udraho-
dowania ad. J. G. Farbenindustrie

Franciszek Pawłowski
Bydgoszcz ul. Modrzewiova 16/33

Bydgoszcz, dnia 21 listopada 1966r.

Nr DW/2/20207/66/CK

Bank
Polska Kasa Opieki S.A.
Wydział Dewizowy

w W a r s z a w i e

W załączeniu przesyłam zaświadczenie Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Bydgoszczy stwierdzające, że w okresie okupacji hitlerowskiej przebywałem w obozie koncentracyjnym.

Zaznaczam, że otrzymałem odszkodowanie za niewolniczą pracę w obozie koncentracyjnym bezpośrednio na skutek własnego starania się na drodze korespondencyjnej bez korzystania z usług adwokatów.

Jednocześnie uprzejmie proszę o wydanie mi zaświadczenia Banku PKO stwierdzającego zakwalifikowanie do eksperty wewnętrznego należności z tytułu odszkodowania od I.G. Farbenindustrie.

Franciszek Pawłowski
/Franciszek Pawłowski/

PEŁNOMOCNIK MINISTRA ZDROWIA
I OPIEKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia.....

14.5.73

do spraw pomocy finansowej dla
ofiar eksperymentów pseudomedycy-
cznych dokonywanych w hitlerow-
skich obozach koncentracyjnych.

Ob. Pamiński Francinek

Nr-0/pt/523

85-635 Bydgoszcz

ul. Młodzieżowa 16

m. 3P

Biuro Pełnomocnika Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej zawiadamia, że jest w posiadaniu zgłoszenia Obywatela/ki, przekazanego przez Polski Czerwony Krzyż do naszego Biura.

W celu przygotowania wniosku Obywatela/ki/ do rozpatrzenia prosimy o nadesłanie w terminie 2 miesięcy następujących dokumentów:

- oryginały dokumentów potwierdzających pobyt w obozie koncentracyjnym gdzie był przeprowadzony eksperyment pseudomedyczny,
- dokumenty potwierdzające fakt poddania Obywatela/ki/ eksperymentowi.

W wypadku przedkładania pisemnych oświadczeń świadków informujemy, że świadek w swoim oświadczeniu powinien dokładnie opisać zdarzenie, w sprawie którego może się wypowiedzieć.

Oświadczenie powinno być napisane przez każdego świadka oddzielnie i podpis świadka powinien być uwieltniony.

- posiadane zaświadczenia lekarskie dotyczące przebytych urazów i chorób, związanych z dokonanymi eksperymentami pseudomedycznymi.

Jeżeli jest Obywatel/ka/ inwalidą I lub II grupy prosimy o dostarczenie orzeczenia o przyznaniu renty.

Po skompletowaniu Obywatela/ki/ akt, zawiadomimy o terminie rozpatrzenia sprawy.

SEKRETARIAT BIURA

druk IIIb i IVb

Franciszek Pawłowski
Bydgoszcz
ul. Modrzewiowa 16/38

Bydgoszcz, dnia 12 lipca 1973 r.

Pełnomocnik Ministra Zdrowia
i Opieki Społecznej

WARSZAWA

ul. Schroegera Nr 28

W odpowiedzi na pismo z dnia 14 maja 1973 r.
przesyłam żądane dokumenty:

1. Potwierdzenie mego pobytu w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu w czasie II wojny światowej, w którym zaznaczone jest, że byłem z Bury wywieziony dnia 24 marca 1944r do Oświęcimia I /niby na prześwietlenie głowy/ gdzie wówczas dokonano mi zastrzyku pseudo-medycznego.
2. Oświadczenia 3 kolegów: ob. Czerwińskiego Apolinarego, Małkowskiego Sebastiana i Reinka Pawła.
3. Orzeczenie Komisji Lekarskiej przyznającej II grupę inwalidztwa.
4. Zaświadczenie lekarskie ze Szpitala Wojewódzkiego w Bydgoszczy omawiające całokształt przebytych chorób i urazów wraz z załącznikami lekarzy specjalistów.
5. Odpis zaświadczenia potwierdzającego, że byłem więźniem politycznym, to samo zaznaczone jest w dokumencie z Arosen.

Z Muzeum w Oświęcimiu do czasu wysłania powyższego pisma nie otrzymałem potwierdzenia o moim tam pobycie, mimo, że w tej sprawie wysłałem pismo 25 maja br. co potwierdzono załączonym pismem. To wszystkie dokumenty wg. mego rozeznania jakie były żądane.

mgr Franciszek Pawłowski

19

WOJEWÓDZKI ZESPÓŁ POSELSKI

BYDGOSZCZ, ul. Jagiellońska 3, telefon 22-14-73

Bydgoszcz, 1 grudnia 1984 r.

Ob.

Fawłowski Franciszek

Zapraszam Obywatela/kę na spotkanie z członkami Wojewódzkiego Zespołu Poselskiego, które odbędzie się w dniu *7 grudnia 1984r. (piątek)* w godz. od 10⁰⁰ do 13⁰⁰ w gmachu Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, ul. Jagiellońska 3, pokój 119 /I piętro/.

Przewodniczący WZP

[Signature]
mgr inż. Klemens MICHALIK

TOWARZYSTWO OPIEKI NAD OŚWIĘCIMIEM ZARZĄD ODDZIAŁU

85-006 BYDGOSZCZ, ALEJE 1 MAJA 46 — TELEFON 22-21-28

Konto bankowe: NBP-PKO I O. w Bydgoszczy nr 9511-55299-132

L. dz. 033/86

Bydgoszcz, dnia 14.04 1986 r.

Nr członk. 17

Ob.

ks. Paweł Francisz
Al. Maja 230/6
85-674 Bydgoszcz

Zarząd Oddziału Towarzystwa Opieki nad Oświęciami w Bydgoszczy uprzejmie zawiadamia, że zgodnie ze statutem § 35 w dniu 29 kwietnia 1986 r. o godzinie 17.00 w pierwszym terminie i o godzinie 17.15 w drugim terminie w sali Spółdzielczego

(verte)

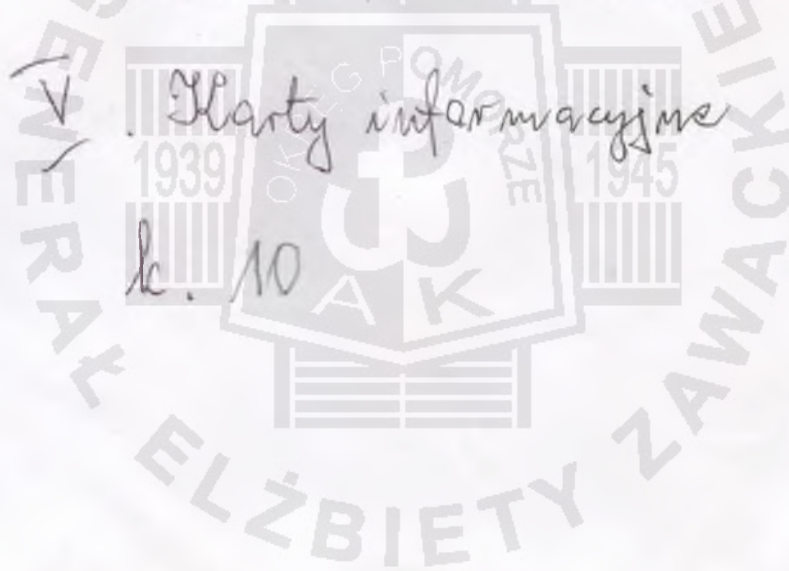
S: M: 197/806 Pom.

Wrocław,

Pawłowski Franciszek

Platy informacyjne

l. 10

III-177

Włodawa
Boche

Pan Franciśk Jan "Glebe"
nawracił, pomógł H. Drotce, myża Felicy
obrońca chłopskiego ruchu oporu w pow. Boche
z ramienia Zarządu woj. tej organizacji
zorganizował w Felicy Drot w Włodawce na
ul. Kalskiej punkt rozdruki gazetki "Ognisko"
i punkt niedlegny dla tajemnic z tem
arcystwy w 1941. r. lub 1940 r.
Amoski jakoby w Bydgoszy
po wojnie poset na Sejm
sieliat w U. B.

od F Drotce, niepełniona notka

17-197

48000000

2)

Pawłowski Franciszek ps. "gleba"
był w Zakładzie Anielskim,
był więźniem obozów koncentracyjnych
Dorncimnia, Gusen i Mauthausen.
15 X 1938 zetknął się z Oroszowskim Foliksem, który
wziął go do działalności konspiracyjnej "Rodna"

wg "Dziennika Wiadomości" Fr. Pawłowskiego
doprowadził do deklaraty F. Oroszowski SS Z. AK.
z dn. 20 XI 1942 r.

1877.

M. 497

Pawłowski Francinek ps "Gleba" Włocławek
wg rel. Banuty Turczynowiczony (245 P) 3
Fr. Pawłowski był świadkiem katowania
banuty Turczynowiczony w więzieniu w Yno-
włocławku /bk 85

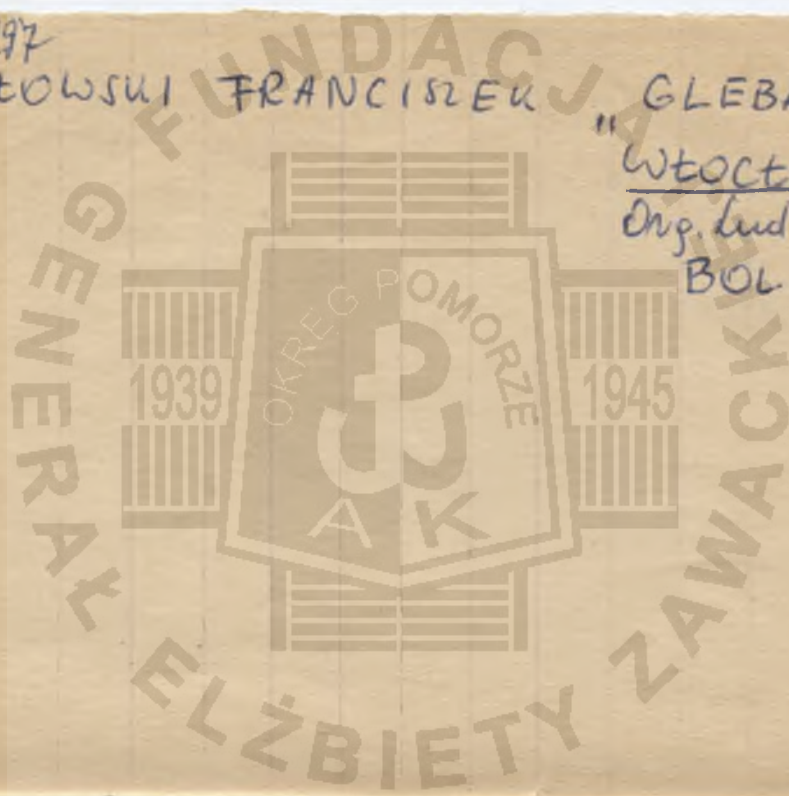

M-197

PAWŁOWSKI FRANCISZEK

"GLEBA" 4

WŁOCTAUEV
Org. lud. "Łochi"
BOL (?)

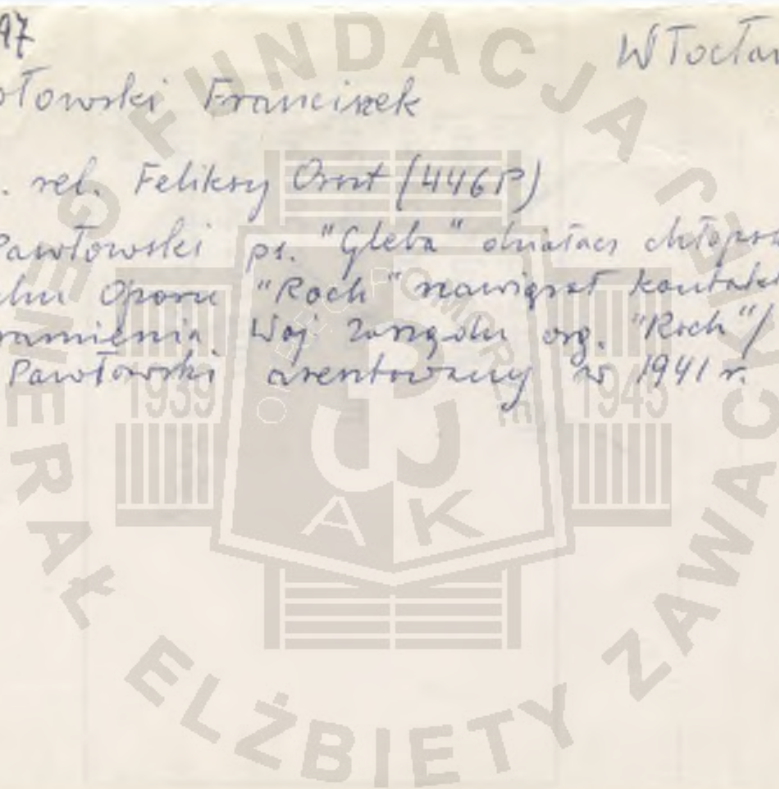
M-197

Pawłowski Franciszek

W Toctawek 5

wz. rel. Feliksy Ornt (446P)

- 1) F. Pawłowski ps. "Gleba" obywatel chłopskiego
michu Oporu "Roch" namignet kontakt z F. Ornt
z ramienia Woj. Zarządu org. "Roch"/
- 2) F. Pawłowski agentura 1941 r.

Pawłowski Franciszek
ps. "Gleba"

Wrocław
K 2 P L 6

Przewadził zbiorczą przedmowę
na cele Kujawskiego Zw. Polity-
czno-Literackiego

zob. art. Ziótkowski B., "Biuletyn
Przewodniczkii" nr 75/2002, s. 12
(t. probl. Lokalne org. Kowsp.)

Wz. 11102

Pawłowski Franciszek Wrocław.
"Doch" 7
Q2P1

Członek "Doch" potem Hujawskiego
Zw. Polityczno-Literackiego;
powstał w III 1940r.

zob: art. B. Ziótkowski, "Biuletyn
Przewodniczący" nr 75 / 2002r. Wrocła-
wek, s. 12 (t. probl. Solidne org.
konspiracyjne)

28c. VII 02

Pawłowski Franciszek

Włocławek,
Kochy

ps. "Gleba"; wsi obcz. kono.

zob. T.M: 1262/2093 Pom. Karczmarek
Władysław, os. 1/2 (Włocławek)

Wł. Mich

Pawłowski Franciszek,
ps. „Gleba”

Wrocław
D 2 P-2 9

Nauczyciel, przedwojenny działacz ludowy.

zob. Ziółkowski D., Głujowski Zdzisław
Polityka - Literatura i Głujowskie
Słownictwo..., Toruń 2008,
s. 290, passim

nr. 115

Pawłowski Franciszek
ps. "Jęba"

Wrocław,
Str. Ludowa
"Doch" 10
2231

jeszcze w 1939 (jesień) został wydzierżawiony
na przewod. trójki org. Stronnictwa
Ludowego "Doch" w pow. wrocławskim.

zob. Ziolkowski B., Polska Podziemna na
Kujawach..., Toruń 2008, s. 166-169, 183,
397, 405-406, 614.

nr. 1, 15

akta osobiste

KONGRES

JEDNOŚCI MŁODZIEŻY POLSKIEJ

19 - 21 lipiec 1948

WROCLAW

M-197

Wrocławsk

Pawłowski Fran 112

Pawłowski Franciszek

